Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 294 | Łódź, Poniedziałek, 19 grudnia 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, כ׳ כסלו תרצ״ג | № 294

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

דער נייער פראנצויזישער קאבינעט

פ א ר י ז, 18 (ספ. טעל.)

דער נייער קאבינעט איז שוין געבילדעט.

אין איהם גייען אריין: דער פרעמיער און אויסערן-מיניסטער — פאל באנקור; פינאנץ-מיניסטער — שאראן; עפענטליכע ארבייטען — באנע; אינערן-מיניסטער — שאטאן; אמונה — דאלמאדיע; לופט-פליהעריי פאולעט; יוסטיץ-מיניסטער — גארדעי; בילדונגס-מיניסטער — דעמאנזיע.

איז נישט משיח׳ס צייטען?

ליטווינאוו קאנפערירט מיט׳ן קאנצלער. גענ. שלייכער

ב ע ר ל י ן, 18 (ספ. טעל.)

קיין בערלין איז אנגעקומען דער סאוויעטישער אויסערן-קאמיסאר, ליטווינאוו.

ער קאנפערירט היינט מיט׳ן מלוכה-קאנצלער, גענעראל שלייכער.

מ׳רויבט שפייז אין בערלין

ב ע ר ל י ן, 18 (ספ. טעל.)

אין פערשידענע געגענדען אין בערלין, האבען נישט ענטדעקטע פערזאנען ראבירט לעבענסמיטעל פראדוקטען פון די געוועלבער.

מ׳האט קיינעם נישט געכאפט.

וואס האט פולק. סלאוועק געזאגט אין „סאנאציע"-קלוב?

וו א ר ש א, 18. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נאך דער פרייטאג׳דיגער סיים-זיצונג האט פולק. סלאוועק געהאלטען א רעדע אין זיין קלוב און געזאגט צוו. אנד.:

„מיין לעצטע רעדע אויפ׳ן לעגיאניסטען-צוזאמענפאהר איז טיילווייז נישט גוט פערשטאנען געווארען און דורך געוויסע ספערען — בכיון פערדרעהט געווארען. איך האב קיינמאל מיין האנד נישט אויסגעצויגען און וועל אויך ווייטער נישט אויסציהען צו פארטיי-דעמאגאגיע און שארלאטאנער. איך האב בלויז ערקלערט די לעגיאניסטען, אז דער פרימיטיווער בעגריף פון דיקטאטור איז נישט קיין גערעכטער. די לעגיאניסטען האבען זיך בעקלאגט, אז זיי זיינען אבגעשטויסען געווארען פון דער מלוכה-ארבייט און ס׳פעהלט זיי אפט אויף א ביסעל ברויט צו פערדינען. איך האב זיי געמוזט ערקלערען די זאכלאגע:

„מיר זיינען א הערשענדער לאגער. צו אונז ציהען יחידים, וואס זיינען אהן שום ספק פעהיג און גוט פאר דער מלוכה-ארבייט. אבער עס שטופען זיך אויך פערשוינען, וואס מיינען ביי אונז ארויסצוציהען פאר זיך וואס מעהר מאטעריעלע נוצען.

„די פליכט פון אונזער קלוב איז טאקע אכטונג געבען, אז אזעלכע פערשוינען זאלען זיך נישט אריינבעקומען צו אונז".

רעדענדיג וועגען דער קריטיק פון דער אפאזיציע לגבי דער רעגירונג און סאנאציע-לאגער, האט סלאוועק, אז מען דארף דאס זיך נישט בעהמען שטארק צום הארצען, ווייל קיינער אין דער געזעלשאפט גלויבט נישט, אז אן אנדער רעגירונג און אן אנדערער רעגירענדער לאגער זאל עס בעסער מאכען פון אונז.

רעדענדיג וועגען אפטע חלוקי-דעות אין „נייער"-קלוב צווישען די רעפרעזענטאנטען פון פערשידענע ריכטונגען, האט סלאוועק, אז אויך דאס דארף נישט שרעקען, ווייל „מיר זיינען שוין אזא פעסטגעשלאסענער קלוב, אז מיר קאנען זיך ערלויבען פון צייט צו צייט זיך א ביסעל ארומצוקריגען און געבען איין צו געזעצט לגבי דעם צווייטען צד".

די שטייערן וועלען נישט פערקלענערט ווערען

וו א ר ש א, 18. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין צוזאמענהאנג מיט די פאדערונגען וואס זיינען לעצטענס ארויסגערוקט פון דער האנדעלס-קאמער און די אינדוסטריעלע קרייזען צו אנולירען די פעהלענדע שטייערן און בכלל פערקלענערן אלע שטייערן מיט 10 פראצענט, האט דער וויצע מיניסטער סטאשינסקי פערעפענטליכט א ספעציעלע ערקלערונג, אין וועלכער ער ווייזט אן, אז עס איז שווער צו פערהערען דעם עולם מיט האפנונגען וועגען נייע שטייער-הנחות. דאס איז אוממעגליך אדורכצופיהרען. דער שטייער דארף מען פערענדיגען מיט דער דיסקוסיע וועגען פערקלענערן טויזנטע שטייער-רעדוקציעס.

שרעקליכע באהן-קאטאסטראפע אין דער שווייץ

ז ש ע נ ע ווע, 18. (ספ. טעל.) פיער קילאמעטער הינטער ציריך איז פארגעקומען א גרויסע באהן-קאטאסטראפע. דאס איז שוין די צווייטע קאטאסטראפע פאר דער לעצטער וואך. א שנעל-צוג איז אין פולען לויף אנגעפאהרען אויף א שטעהענדען לאקאמאטיוו. עטליכע וואגאנען זיינען צושמעטערט געווארען. עס זיינען פערהאן פיל טויטע און פערוואונדעטע. די גענויע צאהל איז נאך נישט פעסטגעשטעלט.

אכטונג, ניו-יארקער „פארווערטס"

אין צוזאמענהאנג מיט דער נאטיץ אין אייער חשוב׳ער צייטונג, אז א געוויסער ה׳ יעקב ראזענוואלד, נעוו-יארק, זוכט מיין שוועסטער אסתר בערגסאן פון לאדז (פוילען), קעלמא 32 וועלכע האט בעהאט 4 שוועסטערן מיט איין ברודער, בעט איך די ה׳ רעדאקציע מיר געפעל. אנצוגעבען די אדרעס פון דעם ה׳ יעקב ראזענוואלד, כדי מיין שוועסטער זאל קענען אזוי ארום מיט איהם זיך קארעספאנדירען און אנגעבען סמנים.

מיט דרך ארץ

ברודער הערשל בערגסאן

וואוינט יעצט אין לאדז (פוילען)

זאכעדניא 15.

א בונט אין צוויי היטלער-אפטיילונגען

ב ע ר ל י ן, 18 (ספ. טעל.)

אין קאסעל האבען זיך צובונטעוועט צוויי היטלעריסטישע שטורם-אפטיילונגען — אין בעשטאנד פון 600 פערזאן.

די סבה פון בונט איז געווען דאס אפרופען דורך דער הויפט-קאמענדע די לייטער פון די אפטיילונגען, וועלכע האבען נישט בעקומען קיין געלד פון דער קאסע אויף צו דעקען די חשבונות פון די צושטעלער פון שפייז-ארטיקלען, וואס זיינען בעשטימט געווען צו פונאנדערטיילען די משפחות פון די שטורם-אפטיילונגען.

היטלעריסטען לאזען נישט אפ

זיי פערגעסען אויך נישט, אז ס׳דערנעהנטערן זיך די קריסטליכע חגאות

ו י ע ן, 18 (ספ. טעל.)

היטלעריסטען האבען אויסגעשלאגען די שויבען אין א ריה יודישע געשעפטען און פערשפרייט אויפרופען, נישט צו מאכען קיין איינקויפען ביי יודען ערב די חגאות.

נאך 17 יאהר ווערט א דייטש פערמשפט פאר מלוכה-פערראט

ב ע ר ל י ן, 18 (ספ. טעל.)

דער טריבונאל אין לייפציג האט געכטען ארויסגעגעבען דעם אורטייל געגען געוו. דייטשען זעלנער יעגער, וואס ווערט בעשולדיגט אין מליכה-פעראט. יעגער זאל האבען אין יאהר 1915 בעת דער מלחמה, איבערגעגעבען די פראנצויזען ידיעות וועגען די פארבערייטונגען פון דייטשען מיליטער צום ערשטען גאז-אטאק הינטער לאנגעמארק.

דאס געריכט האט פערמשפט יעגערן אויף 10 יאהר שווערע תפיסה און צו פערלירען די בירגער-רעכט אויף 10 יאהר. דאס געריכט האט דערביי גענומען אין בעטראכט דעם פאקט, וואס דער גאז אטאק האט זיך דאן, נישט געקוקט אויף יעגערס פעראט, פאר׳ט איינגעגעבען און דעריבער האט דאס געריכט געמילדערט יעגערן די שטראף.

מאיר גראסמאן אין ארץ-ישראל

י ר ו ש ל י ם, 18 (יט״א טעלעגראפיש)

קיין ארץ-ישראל איז געקומען דער רעוויזיאניסטישער פיהרער מאיר גראסמאן.

א בערלינסקי-פרימארגען

זונטאג, דעם 25-טען ד. ח. 12 א זייגער פארמיטאג קומט פאר און סאמעראל-טעאטער, אלעע 1 טער מאי 2

א ליטעראַרישער פרימארגען

לכבוד דעם דערשיינען פון א ניי באנד נאוועלען פון טאלאנטפולען בעלעטריסט ש. בערלינסקי.

אין פרימארגען וועלן זיך בעטייליגען די דיכטער משה בראדערזאן, ש. בערלינסקי, רעזשיסער פון „ווילנער טרופע" י. ראטבוים און די „ארט"-ארטיסטען דזשיגאן און בירנבוים.

5344

שייטלען

מיט פאריזער שריינדען און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אנדולאציע

ביי הערש, סקווערא ווא 15.

שבועה דאורייתא.

לויט א דעציזיע פון סאנד גראדזקי פון 30.11.32 דארף ה׳ בערל לייבל גאלדבערג, אינה. פון שיך-געשעפט נאוואמיעסקא 21, שווערען אין דער אלמשיעטישער שוהל מיטוואך, ד. 21 דעצ. פינקטליך 10 א זייגער פריה צוליב 31.50 זל. יודען, קומט מאסענווייז.

מיט אכטונג שמואל וועגערסקי

לימאנאווסקיעגא 28.

5339

פאר גאלד, בריליאנטען

און לאמבארד-קוויטען צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

Dr. Wajnberg

ספעצ. פון הארץ-און לונגען-קראנקהייטען

ציגעל-גאס 11, טעל. 126-02

נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-4 און 8-9 אווענד.

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעל. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטארישע פון 9-1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

4091

קינא „ראקעטא"

שענקעוויטשא 40.

צו דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז!

כדי צו געבען א מעגליכקייט די גאנצע היגע יודישע בעפעלקערונג צו זעהען דעם

100-פראצענטיגען העברעאישען קלאנג-פילם

דאס נייע ארץ-ישראל

און ווימענדיג, אז דער גרעסטער טייל קען גיין אין קינא נאר פון 8 אווענד, איז דער פילם

„דאס נייע ארץ-ישראל"

איבערגעטראגען געווארען

אין קינא „ראקעטא"

שענקעוויטשא 40

וואו עס וועט דעמאנסטרירט ווערען טעגליך פון 12 פריה ביז 12 אזו.

אויפ׳ן ערשטען סעאנס ביז 6 אווענד זענען אלע פלעצער צו 50 גר.

בילעטען צו בעקומען אין געוועלב פון „אוצרות הארץ", שרודמיעסקא 1, און ביי דער קאסע קינא „ראקיעטא"

גרויסע דעמאנסטראציע פון די לינקע פ"צ

אין ווארשאווער פאלעסטינע-אמט וועגן די סערטיפיקאטן

װאַרשאַ, 18. (טעלעפאניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) ווי בעוואוסט פיהרט זיך אין די ציוניסטישע רייהען א ליידענשאפטליכער קאַמף א־רום דער פערטיילונג פון די סערטיפיקאַטען, וואָס זײַנען בעשטימט פאַר די, וואָס ווילען פאָהרען קיין ארץ־ישראל.

מיט'ן פונאַנדערטיילען די סערטיפיקאַטען בא־־בעהמט זיך דער צענטראלער פאַלעסטינא־אַמט אין וואַרשאַ.

עס זײַנען דאָרט פערטראטען אַלע ציוניסטישע ריכטונגען, אַ חוץ די לינקע פועלי־ציון.

צווישען די, וואָס געפינען זיך אין פאַלעסטינא אַמט איז פערהאַן אַ שטילער אָפּמאַך ניט צו גע־בען די אַרבייטער פון די לינקע „פועלי ציון" קיין סערטיפיקאַטען.

אַזאַ צושטאַנד האָט אַ־ויסגערופען אַ שאַרפע פערביטערונג אין די רייהען פון די לינקע פועלי־ציון.

זייערע ווענדונגען פלעגט מען כסדר אָפּ־וואַרפען.

היינט 1 אַ זייגער בייטאָג, ווען דער פאַלעסטי־נא־אַמט, אויף מאַריאַנסקא 10 איז געווען פול מיט מענשען, און די בעאַמטע זײַנען געזעסען און גע־אַרבייט, האָבען זיך אַריינגעריסען אין לאָקאַל אי־בער 400 לינקע „פועלי ציון", פערנומען אַלע צימערען, בעזעצט די טעלעפאָנען, אַרומגעשטעלט זיך אַרום די ביוראָ־טישען, און אַלע גענומען שרייען אין איין קול:

— מיר ווילען סערטיפיקאַטען! מיר פאָדערען אָפּצושאַפען דעם נומערוס נולוס געגען די לינקע פועלי ציון!

צווישען די אינטערעסאַנטען און בעאַמטע איז געוואָרען אַ מהומה.

אַ טייל האָט גענומען אַנטלויפען, אָבער די אַריינגענג און די טירען זײַנען געווען פערנומען.

דער לייטער פון פאַלעסטינא־אַמט, שאַכאַר, האָט זיך אַביסעל פערלוירען, דערנאָך אָבער האָט ער געבעטען דעם עולם זיך צו בערוהיגען און געזאָגט, אַז ער וועט אויפנעהמען אַ דעלעגאַציע פון די אומ־צופרידענע.

עס איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ דעלעגאַציע פון 5 פערזאָן, בראש פון וועלכער עס איז געשטאַ־נען דער געוועזענער לאָדזשער פרנס, משה ציטרינאַווסקי.

די דעלעגאַציע האָט קאָנפערירט מיט'ן ה' שאַפאַר, און האָט געפאָדערט צו בעטראַכטען אַלע ביטעס וועגען סערטיפיקאַטען אָהן אונטערשיד.

שאַפאַר האָט דערקלערט דער דעלעגאַציע, אַז ער איז מאַכטלאָז געגען דער מעהרהייט פון פאַלעסטינא־אַמט, וועלכע איז געגען ערטיילען סערטיפי־קאַטען פאַר די לינקע פועלי ציון.

ער האָט דערקלערט, אַז די טעג וועט קומען קיין וואַרשאַ דער עקזעקוטיוו־מיטגליד, ד"ר יוער־נער סענאַטאָר, און ער וועט דעם ענין רעגולירען.

די דעלעגאַציע האָט זיך מיט דער הבטחה נישט בעפרידיגט און ס'איז ענטשטאַנען אַ נייער טומעל. עס האָט געהאַלטען דערביי, אַז מ'זאָל דעמאָ־לירען דעם גאַנצען לאָקאַל.

עס איז אָנגעקומען דער האַטמאַן לעוו אין דער בעגלייטונג פון דעם אַרבייטער־טוער פון א"י שניאורסאָן.

זיי האָבען נאָך אַמאָל קאָנפערירט מיט שאַפאַרן און ערשט אַרום 4 אַ זייגער איז זיך דער עולם פו־נאַנדערגעגאַנגען.

אין די ציוניסטישע קרייזען האָט די דאָזיגע דעמאָנסטראציע געמאַכט אַ גרויסען איינדרוק.

מ'רעכענט, אַז די פועלי ציוניסטען וועלען האָבען אויסגעפיהרט.

די כינעזיש-יאפאנישע קאמפעז דויערען

לאָנדאָן, 18. (ספּ. טעל.) פון שאַנכיי ווערען אָבגעלייקענט די ידיעות, אַז דער בעריהמטער גע־נעראַל מאַא זאָל האָבען אָפּגעשטעלט די קאַמפען גע־גען די יאַפּאַנער. גענעראַל מאַא פיהרט ווייטער זיין קריגס־טעטיגקייט געגען די יאַפּאַנער און גרייט זיך צו אַ נייעם אָנגריף.

ד"ר ווייצמאן בעזעצט זיך אין א"י

איז צוזאמענהאנג מיט דער ערעפענונג פון לאנדווירטשאפטליכען אינסטיטוט

לאָנדאָן, 18 (יט"א טעלעגראַפיש)

אין א געשפרעך מיטן פארשטעהער פון יט"א האָט ד"ר ווייצמאַן ערקלעהרט, אז ער וועט זיך בעזעצען אויף א געוויסע צייט אין ארץ-ישראל אין צוזאַמענהאַנג מיט דער דערעפענונג פון לאַנדווירט-שאפטליכען אינסטיטוט. ער פאָהרט אָפּ קיין ארץ-ישראל דעם 1 אָקטאָבער 1933. ס'וועט איצט אָנ-געפיהרט ווערען אנ'אקציע, אז דער העברעאישער אוניווערזיטעט זאָל אָנערקענט ווערען דורך דער ארץ-ישראל-רעגירונג.

ד"ר ווייצמאַן האָט אויך גערעדט וועגען די בעמיהונגען וואָס ער האָט געמאכט, אז פראָפ. איינ שטיין זאָל איבערנעהמען א קאָטעדרע אין העברע-אישען אוניווערזיטעט. ביז איצט האָבען די בעמי-הונגען נישט געבראַכט קיין רעזולטאַט.

לאָנדאָן, 18 (יט"אַ טעלעגראַפיש).

אונטער'ן פאָרזיץ פון סער פיליפ הארקאָס איז פארגעקומען א זיצונג פון קאָמיטעט „פריינד פון העברעאישען אוניווערזיטעט". ד"ר ווייצמאַן האָט געהאַלטען א גרויסע רעדע וועגען העברעאישען או-ניווערזיטעט.

סער הארקאָס האָט ערקלעהרט, אז דר. ווייצ-מאַן וועט זיך בזעצען אין ארץ-ישראל אין צוזא-מענהאַנג מיט דער ערעפנונג פון לאַנדווירטשאפט-ליכען אינסטיטוט ביים העברעאישען אוניווערזיטעט.

רעוויזיעס און ארעסטען צווישען אוקראינער אין גאליציען

לעמבערג, 18. (טעלעפאָניש)

די לעצטע נאַכט, האָט די פּאָליציי דורכ-געפיהרט אַ רייה רעוויזיעס צווישען אוקראינער אין לעמבערג און אין דער פראָווינץ. דערביי זײַנען געמאַכט געוואָרען פיל אַרעסטען. אין לעמבערג איז צווישען אנדערע, אַרעסטירט געוואָרען דער אוקראינער ד"ר באַרווינסקי.

געשטארבען עדואַרד בערנשטיין-

דער עלטסטער דייטשער סאציאליסט

בערלין, 18 (ספּ. טעל.)

דאָ איז געשטאָרבען דער נעסטאָר פון די דייטשע סאָציאַליסטען עדואַרד בערנשטיין.

ער איז אַלט געווען 83 יאָהר.

טויזענדער פון ליידענדע אויף רעומא-טיזם און פאדאגרע

האָבען אויסגעדרוקט זייער אָנערקענונג פאר דער גאָר גוטער ווירקונג פון טאָגאל. בשעת אנדערע מיטלען האָבען פערזאָגט, האָט מען מיט טאָגאל דערגרייכט די בעסטע רעזולטאטען. אונשעדליך פאר'ן הארץ, מאָגען און אנדערע אָרגאַנען. צו בע-קומען אין אַלע אַפּטייקען. פּרייז 2 זל. רעג.-נר. 1364

שטורם אין רומענישען פארלאמענט

בעת דער רעדע פון יודישען דעפוטאט ווייסמאן

בוקאַרעשט, 18 (יט"א (טעלעגראַפיש)

אויף דער לעצטער זיצונג פון רומענישען פארלאַמענט איז געקומען צו זעהר אנ'איינדרוקס-פולע סצענע, די יודישע נאַציאָנאַלע דעפוטאַטען האָבען ארומגערינגעלט די טריבונע, אויף וועלכער ס'האָט גערעדט דער יודישער דעפוטאַט ווייסמאַן. דער רעדנער האָט אין א גלענצענדער רעדע גע-שטעמפעלט קוזא'ס יודען-העצערישע רכילות.

דער קריסטליכער דעפוטאַט שלאַק האָט געוואָלט ארויסרייסען פון ווייסמאַנ'ס האַנד די פאַפירען, פון וועלכער דער יודישער דעפוטאַט האָט ציטירט פערשידענע שטעלען, אָפּלייקענדיג קוזא'ס רכילות'ן. ס'איז געקומען צו א געוואַלדיגען טומאַל און דער פאָרזיצער האָט איבערגעריסען די זיצונג, פערשטענדיגענדיג זיך מיט די רעגירונגס-פאַר-שטעהער.

נאָכ'ן עפענען צוריק די זיצונג איז קוזא גערופען געוואָרען צו אָרדנונג און ווייסמאַן האָט פערענדיגט זיין רעדע, שילדערנדיג די ראָל פון די יודען אין דער מלחמה און פאָדערנדיג פריי-הייט פון לערנען אין די הויך-שולען.

דער יודישער דעפוטאַט פון דער רעגירונגס-פארטיי אוריעלי ווייס האָט ערקלערט, אז ווען די יודען וועלען אריינטרעטען אין די רעגירונגס-פארטיי וועט ממלא אויפהערען די אנטיסעמיטישע העצע.

ווילהעלמ'ס צוריקקומען קיין דייטשלאנד

קען ברענגען צו א בירגער-קריג אדער צו אַנ'אינטערווענץ פון פרעמדע מלוכות

וויען, 18. (ספּ. טעל.) די לינקע פּרעסע ברענגט אַלאַרמירענדע ידיעות וועגען דער מעגליכ־קייט, אַז דער עקס־קייזער ווילהעלם זאָל זיך בקרוב אומקעהרען צוריק אין דייטשלאַנד. „אַבענד" שטעלט פעסט, אַז קאַנצלער שלייכער און פּרעזי־דענט הינדענבורג האָבען קיינמאָל נישט בעהאַלטען זיך דערמיט, אַז זיי האַלטען זיך קודם כל אַלס קייזערליכע אָפיצירען און זייער גאַנצע פּאָליטיק געהט אין דער ריכטונג פון צוריק אויפשטעלען די האָהענ־צאָלערן־דינאַסטיע. די צייטונג זעהט פאָר, אַז דאָס וועט מוזען דערפיהרען צו אַ בירגער־קריג אין דייטשלאַנד, ווי אויך צו אַנ'אינטערווענץ פון פרעמ־דע מלוכות, וועלכע וועלען בשום אופן נישט דער־לאָזען צו דער אויפלעבונג פון דער האָהענצאָלערן־דינאַסטיע.

חנוכת הבית פון דעם נייעם פ.ק.א.= בנין אין ווארשא

וואַרשאַ, 18. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) היינט איז אין וואַרשאַ פאָרגעקומען דער פייערליכער חנוכת הבית פון דער נייער געביידע פון פ. ק. אַ., אויף דער שוו. קרושיסקאַ.

צו דער פייערונג זײַנען געקומען: דער מלוכה־פּרעזידענט, דער פּרעמיער פּריסטאָר, דער פינאַנץ־מיניסטער זאַוואַדזקי און אַ רייה הויכגע־שטעלטע פערזענליכקייטען, ווי אויך וואַרשאַווער זשורנאַליסטען.

דער פּרעזעס פון פ. ק. אָ. גרובער האָט אינ־פאָרמירט, אַז דאָס אויסבוי'ען דעם לאָקאַל האָט גע־קאָסט 7 מיליאָן זלאָטעס, און אַז העכער אַ מיליאָן מענשען געפינען זיך אויף די קאָנטעס פון פ.ק.אָ.

אין דער געביידע — האָט ער אינפאָרמירט — זײַנען בעשעפטיגט 1,500 בעאַמטע.

די אָנוועזענדע זײַנען אַרומגעפיהרט געוואָרען איבער אַלע אָפּטיילונגען, און דערביי האָבען די יו־דישע זשורנאַליסטען בעמערקט, אַז אין פ. ק. אָ. זײַנען די קליענטען — 60 פּראָצענט יודען.

עס איז אויך כדאי צוצוגעבען, אַז צווישען די בעאַמטע געפינט זיך אויך אַ מולאַט, און דערויף ערקלערט דער פּרעזעס פון פ. ק. אָ., אַז מ'מאַכט טאַקע נישט אין פ. ק. אָ. קיין אונטערשיד אין נאַצ־יאָנאַליטעט, ביים אָננעהמען בעאַמטע.

והא ראיה:

צווישען די בעאַמטע איז אָבער נישטאָ קיין איין־איינציגער יוד...

פערענדיגט די בונדישע יובל-פייערונגען אין ווארשא

פייערליכע ענטהילונג פון דער מיכא-לעוויטש-מצבה

וואַרשאַ, 18. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) היינט זײַנען פערענדיגט געוואָרען די בונדישע יובל־פייערונגען אין וואַרשאַ — אין שייכות מיט דער 35־יעהריגער עקזיסטענץ פון „בונד" — וועלכע זײַנען אויסגעפאַלען זעהר אימ־פּאָזאַנט.

היינט איז אויך פאָרגעקומען דער פייערליכער ענטהילונג פון דער מיכאַלעוויטש־מצבה אויפ'ן יודי־שען בית־עולם, וואו עס האָט זיך פערזאַמעלט אַנ־עולם פון אַנ'ערך 5000 מאַן.

עס זײַנען געקומען דעלעגאַציעס פון צענדלי־גער שטעדטלעך.

אויפ'ן קבר זײַנען אויך אַרויפגעלייגט געוואָ־רען אַ סך קרענץ.

רעדעס האָבען געהאַלטען די פיהרער פון „בונד": ערליך, גאַלדבערג, אלטער, פּאַט און כמורנער.

די מצבה איז אויסגעאַרבעט פון גראַניט דורכ'ן בעקאַנטען יודישען סקולפּטאָר אָסטשעגאַ.

לעם דער אויפשריפט „בייניש מיכאַלעוויטש" איז אויסמאָדולירט אַנ'אַרבייטער האַנד מיט אַ פאַקעל

אקטועלע ארץ-ישראל-פראגען אויף דער פרעסע-קאנפערענץ

פון דער עקזעקוטיווע פון דער יודישער אגענץ

ירושלים, (יט"א). פאָרשטעהענדיג זייגע אויספיהרונגען וועגען דער שטעלונג פון דער אגענץ־עקזעקוטיווע צום פּאַרלאַמענט־פּראָיעקט, האָט דר. אַרלאָזאָראָוו אויף דער פּרעסע־קאָנפערענץ אין דער ירושלימער עקזעקוטיווע ערקלערט צוו. אַגד.::

עס איז זעהר אַנ'אינטערעסאַנטע סתירה וואָס דווקא אין דעם מאָמענט ווען די רעגירונגס־קריי־זען גרייטען זיך אויפצוקלערען די פראַגע וועגען אַ צענטראַלער געזעצגעבערישער אַנשטאַלט, לעגט מען פאָר דער בעפעלקערונג אַ זעלבסטפער־וואַל־טונגס־געזעץ, וואָס איז אַזוי בעגרעניצט אַז פּראַק־טיש מאַכט זי צונישט די מוניציפּאַל־אויטאָנאָמיע.

עס איז דערייבער קיין וואונדער נישט, וואָס אויף דער מיט עטליכע טעג צוריק פאָרגעקומענער קאָנ־פערענץ פון די בירגערמייסטערס, אַראַבישע און יודישע, האָט מען אַזוי שאַרף קריטיקירט דעם פּראָ־יעקט. דער רעגירונג וועט זיך עס נישט לייכט איינ־געבען אויסצוגלייכען די קרומקייטען און פערזי־כערען זיך די בעטייליגונג פון לאַנד אין דער איינ־שטעלונג פון נייעם זעלבסטפערוואַלטונגען רעגי־שים.

עס איז דאָ אַ תנאי־קודם, וואָס דאַרף בעצייכענען דעם גרונד־שטריך פון דער פּאָליטישער ענט־וויקלונג פון לאַנד, עס מוז זיין קלאָר, אַז עס איז נישט מעגליך קיין שום פּראָגרעס אין דער ריכטונג פון אַ זעלבסט־רעגירונגס־עושים אויב דער לעגיסלאַטיוו־ראַט וועט געשאַפען ווערען, אין דער עס וועט דערגרייכט ווערען אַ ווירקליכע פער־שטענדיגונג צווישען די בעוואוינדערע טיילען פון דער א"י־בעפעלקערונג. עס איז נויטיג אַ געוויסער רשות פּאָטהיגער באַרעי, כדי מעגליך צו מאַכען, אַז עס זאָל געלאָזט ווערען אין בעוועגונג, די קאָנסטיטוצי־יאָנעלע מאַשין. אויב דער דאָזיגער תנאי זאָל נישט אָפּגעהיט ווערען, וועלכען די נאַציאָנאַלע פראַקציעס אין דעם לעגיסלאַטיוו־ראַט איינע די אַנדערע דער־ברענגען צו אַ מצב פון אַ פולשטענדיגען און דוי־ערענדען פּאַראַליזש. אויב די אַראַבער וועלען ער־קלערען, אַז זיי אַקצעפּטירען דעם פּלאַן פון לע־גיסלאַטיוו־ראַט, גלייכצייטיג אָבער וועלען זיי אָפּ־שטויסען דעם מאַנדאַט און אַלץ, וואָס פון איהם דריגגט אַרויס, איז קלאָר, אַז פאַר זיי איז דער ראַט נישט מעהר ווי אַ מיטעל צוניש – צומאַכען די גרונד־פּאָליטיק פון דעם מאַנדאַטאָר. אין אַזעלכע בעדינגונגען, וועט דער לעגיסלאַטיוו־ראַט נישט האָ־בען קיין שום פּאָזיטיווען ווערט. דער פּרעזידענט פון דער יודישער אַגענץ האָט נאָך אין 1930 פּאָר־געשלאָגען צו רופען אַ קאָנפערענץ מיט'ן אַנטייל פון די דריי צדדים — ענגלאַנד, יודען און אַראַבער — אַלס פאָרבערייטונג, פאַר דער שאַפונג פון אַ אַ ראַט, כדי פּרובען צו קומען צו אַ ווירקליכער פער־שטענדיגונג, בלויז אויפ'ן יסוד פון אַזאַ פערשטענ־דיגונג קען אַ וועלכער עס איז פּאַרלאַמענט־פּלאַן ווערען אַ פּראַקטישע זאַך. און ערשט דעמאָלט וועט קומען די צייט צו דיסקוטירען די איינצעלהייטען דעם פּלאַן, דעם צוזאַמענשטעל, סיסטעם און קאָמ־פּעטענצען־פערנעהם פון דעם ראַט.

איך בין זיכער, אַז אין דער צווישענצייט, ביז דער רעגירונג וועט זיך נישט איינגעבען צו דער־ברענגען ביידע פעלקער צו אַ פּאָזיטיווער בעציהונג לגבי דעם קאָנסטיטוציאָנעלען פּלאַן, וועט קיין שום לעגיסלאַטיוו־ראַט נישט האָבען אין ארץ־ישראל קיין תקומה. די רעגירונג קען נישט שאַפען קיין אַדמי־ניסטראַטיוו־ראַט אָהן דער בעטייליגונג פון די אַ־ראַבער, מחמת זי וועט אויף זיך נישט וועלען ציהען דעם פאָרוואורף, אַז זי פּרובט פערוואַלטען מיט די אינטערעסען פון לאַנד מיט דער הילף פון אַנ'אינ־סטיטוציע וואָס די בעפעלקערונגס־מעהרהייט איז אין איהר נישט רעפּרעזענטירט. אָבער אין דער על־בער מאָס בין איך איבערצייגט אַז טראָץ די אָפי־ציעלע מעלדונגען, וועלכע מען האָט שוין געלאָזט הערען און וועלכע מען וועט נאָך הערען ביי פער־שידענע געלעגענהייטען, וועט די רעגירונג זיך נישט אונטערנעהמען צו שאַפען אין א"י אַזאַ לע־גיסלאַטיוו־ראַט, וואָס דער יודישער ישוב וועט זיך אין איהם נישט בעטייליגען. די רעגירונג וואָלט זיך נישט געקענט בעציהען גלייכגילטיג צו דעם איינ־דרוק, וואָס אַזאַ שריט וואָלט אַרויסגערופען אין דער אינטערנאַציאָנאַלער עפענטליכער מיינונג, אין דעם ענגלישען פּאַרלאַמענט, אין די קרייזען פון פעלקער־בונד, אין דער מאַנדאַט־קאָמיסיע און אויף דעם וועלט־יודענטום. די בריטישע רעגירונג וועט זיך נאָך זיבער זיבען מאָל מיישב זיין איידער זי וועט פּרובען שאַפען אין לאַנד פון דער יודישער נאַציאָנאַל־היים אַ געזעצגעבערישע אינסטיטוציע, אין וועלכער דאָס יודישע פאָלק וועט נישט זעהן קיין מעגליכקייט צו בעטייליגען זיך, אַזאַ שריט וואָלט געווען אַנ'אונגעהויערע קלאָרע דעמאָנסטראַציע פון דעם פאַקט, אַז טראָץ אַלע דעקלאַראַציעס פון די בריטישע שטאַטסמענער האָט זיך די מאַנדאַט־רעגירונג נישט איינגעגעבען צו געווינען פאַר זיך די סימפּאַטיעס פון יודישען פאָלק, איך בין זיכער, אַז די בריטישע רעגירונג וועט וועלען אויסמיידען אַזאַ איינדרוק. (סוף).

לאדז, 19 דעצעמבער 1932

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 19 דעצעמבער 1932

צו דער עקספאזע

פון פרעמיער-מיניסטער

אין זיין עקספאזע פאר'ן סעיים האט פרעמיער פריסטאר גערעדט וועגען דעם, אז קודם כל דארף צוריקגעשטעלט ווערן דאס גלייכגע-וויכט צווישען דער לאנדווירטשאפט און דער אינ-דוסטריע. דער רעדנער האט ריכטיג אנגעוויזען אז וועגען העכערען די פרייזען אויף לאנדווירט-שאפטליכע פראדוקטען קאן קיין רייד נישט זיין, אז דער לאנדווירט מוז איינגעהען אויף די נידעריגע פרייזען צופאסענדיג צו די דעם נידעריגען לעבענס ניווא און די נידעריגע פראדוקציאנס-קאסטען.

אבער, וואס גיט די רעגירונג די לאנדווירטען פאר'ן פרייז פון דעם, וואס זיי וועלען אזוי שטארק בעשרענקען זייערע בעדערפענישען? קרעדיט-פער-לייכטערונגען אין דעם זין, וואס דער קרעדיטאר מוז פערקלענערען די פראצענטער, זעען א שטע קען מיט צוויי עקען. אמת, דער אלטער קרעדיטאר מוז אונטער א צוואנג איינגעהן אויף אלצדינג, אבער דערפאר וועט דער נייער אפזאגען צו ער-טיילען קרעדיט אין א לאנד פון פערשטארקטער געלד בעהאלטונג, אין א לאנד פון קאפיטאליסטען, וואס לאקירען זייערע קאפיטאלען אין אויסלאנד, איז די וויכטיגסטע אויפגאבע צו ערמוטיגען דעם קרעדי-טאר און נישט איהם אפצושרעקען.

די פערקלענערונג פון די פראדוקציאנס-קאס-טען, ביי מאנגעל פון נייעם קרעדיט, פאר וועלכען דער לאנדווירט זאל זיך קאנען איינשאפען פול-קאמענערע מכשירים, מוז אלזא געהען תלויז אין דער ריכטונג פון די רעדוצירען די לויגען ביי די ארבייטער, אבער דאס פערקלערט גלייכצייטיג זייער קויפס-קראפט, און די אויפגאבע פון דער מלוכה איז דאך די דאזיגע קראפט צו הויבען. דעמזעלבען רעזולטאט דארף אויך געבען די פער-קלענערונג פון די סאציאלע פערזיכערונגען.

דעם לאנדווירט בלייבט אלזא איבער צו רעכ-נען דערויף, אז אויך די פאבריקאנטען וועלען פערקלענערען די פרייזען פון זייערע ארטיקלען. אבער דא טרעפען מיר זיך אן אויף דער אייגע וויטאגטער פראגע פון די קארטעלען. די רעגיע-רונג האט נישט בדעה זיי אפצושאפען, פער-קעהרט, ווי מיר וויסען, ערמוטיגט זי צו שאפען נייע קארטעלען, וועלכע שטעהען טאקע אויף. מען וואלט אלזא, ערגיש געארפט ווירקען, אז די פרייזען, וועלכע די קארטעלען דיקטירען זאלען פערקלענערט ווערען, אבער אויף דעם געביט זע-העט מיר נישט קיין שום פארשריט. די פארשטע-הער פון דער קארטעליזירטער אינדוסטריע טרעטען ארויס ווי די אלמעכטיגע דיקטאטארען פון מארק, ערלויבען קיינעם נישט צו קאנטראלירען זייערע קאלקולאציעס, צאהלען זייערע דירעקטארען לעגענדארע פענסיעס, און דאס אלץ פון דער קעשענע פון ארימען קאנסומענט. צי וועט איצט פארקומען אן ענדערונג צום גוטען? צי וועט די רעגירונג ענדליך אויפהערען זיך צו רעכענען מיט זייערע לעכערליכע ארגומענטען וועלכע דארפען נאר דינען מאכען זייער עקספלאאטאציע?

דרך-אגב האבען די קארטעלען איין ארגומענט, וועלכער האט א גרונד אונטער זיך. זיי זאגען: מיר מוזען רעכענען פאר אונזערע סחורות טייער אין לאנד, כדי מיר זאלען קאנען זיי פערקויפען פאר א נישטיגען פרייז אין אויסלאנד, דערפאר, ווייל די מלוכה מוז האבען דעוויזען, כדי אונטערצוהאלטען דעם זלאטי. דא געהען מיר אריין אין דער פראגע פון וואלוטע און גלייכגעוויכט און ווען דעם האט דער פרעמיער גערעדט אין גאנץ אלגעמיינע ווער-טער, נישט צושטערענדיג דעם ספק, צי די זאך קאסט אונז נישט צו טייער.

צי וועט אלזא אויסגעגליכען ווערען דער פרייזען-אונטערשייד צווישען די ארטיקלען פון דער לאנדווירטשאפט און פון דער אינדוסטריע? דאכט זיך, אז דער פרעמיער לעגט צו גרויסע האפנונגען אויף זיין מאראלישער איבערצייגונגס-קראפט צו די אדרעס פון די פעראינטערעסירטע צדדים: פון די לאנדווירטען און פון די אינדוסטריעלער, רעכענ-דיג דערויף, אז נאך דער דאזיגער איבערצייגונגס-רעדע וועט דער וואלשטאנד קומען אויטאמאטיש אליין פון זיך.

צווישען די פיל סיבות פון קריזיס וועגען וועלכע דער פרעמיער האט גערעדט, האט ער כמעט געשוויגען איינער, וועלכע איז אפשר די וויכ-טיגסטע: וועגען דער מאשין, וועלכע שטויסט אר-רויס דעם מענשען און פערורטיילט איהם אויף צוואנגזאמע ארבייטסלאזיגקייט. דערפאר רעדט דער פרעמיער מיט אזא גרינגשעצונג וועגען די מעטאדען פון קאמף געגען קריזיס, וואס זעען פראקטי-צירט אין די אנדערע לענדער, אין אמעריקע, ענג לאנד און דייטשלאנד, אבער די דאזיגע מעטאדען דארף מען גאר נישט אזוי גרינגשעצען ספעציעל די מעטאדען פון דייטשלאנד, וואו דער נייער קאנצ-לער שלייכער האט לעצטענס בעשטימט אנדער-האלבען מיליארד מארק, ארער העכער דריי מי-ליארד זלאטעס אויף קאמף מיט ארבייטסלאזיגקייט דורך עפענטליכע ארבייטען און אויפלעבען די אינ-דוסטריע.

ס. ה.

נאפט אגרויסער פאליטישער ענין

דער ענגליש-פערסישער קאנפליקט איבער די נאפט-קוואלען

נאפט געהערט ביים היינטיגען טאג צו די וויכטיגסטע פראדוקטען פון דער אינדוסטריע. אהן נאפט און זיינע נעבען-פראדוקטען וואלט אומעג-ליך געווען די ריזיגע מאדערנע ענטוויקלונג פון דער אויטאמאביל-אינדוסטריע. אהן נאפט וואלט אוממעגליך געווען די מעכאניזאציע פון דער קריגס טעכניק, די טאנקען און אנדערע קריגס-מאטארען ווערען געטריבען פון נאפט) אהן נאפט איז אוממעגליך דער שיפס-פערקעהר, ספעציעל די בעוועגונג פון די קריגס-שיפען, וועלכע ווערען היינט בעטריבען כמעט אויסשליסליך מיט נאפט. עס איז דעריבער פערשטענדליך די קאנקורענץ, וואס קומט פאר צווישען די מלוכות איבער די נאפט-קוואלען. נישט איין קאנפליקט איז אויסגע-בראכען צווישען די גרויסע מלוכות פארן רעכט צו בעזיצען די אדער יענע נאפט-קוואלען אין דעם אדער יענעם געביט. איצט איז אזא קאנ-פליקט אויסגעבראכען צווישען ענגלאנד און פער-סיען, וואו עס געפינען זיך זעהר רייכע נאפט-קוואלען.

מיט אנ'ערך דרייסיג יאהר צוריק האט דער אויסטראלישער אדוואקאט וויליאן קנאקסט ד'ארסי בעקומען פון דער פערסישער רעגירונג די קאנ-צעסיע צו זוכען נאפט אויף דער טעריטאריע פון פערסיען. אין יאהר 1909 זענען געפונען געווא-רען די נאפט-קוואלען און דאן איז געגרינדעט געווארען אנ'אקציען-געזעלשאפט צו עקספלואטירען דעם פערסישען נאפט, די היינט מעכטיגע אנגלא-פערסיאן איל קאמפאני. אין יאהר 1914 איז דער הויפט-אקציאנער פון דער געזעלשאפט געווארען די ענגלישע רעגירונג מיט א קאפיטאל פון זיבען מיליאן פונט שטערלינג. דער אנטייל פון דער ענגלישער רעגירונג אין די נאפט-קוועלען איז געווען א רעזולטאט דערפון, וואס דער ענגלישער פלאט איז א דאנק דער ענערגישער אקציע פון לארד פישער איבערגעגאנגען פון קויהלען-בעהיי-צונג אויף נאפט-בעהייצונג. פון דעמאלט אן איז עס נאפט געווארען איינער פון די וויכטיגסטע פראדוקטען און דער קאמף פאר נאפט און זיינע קוואלען איז געווארען א גרויסער פאליטישער קאמף. כדי צו פערשטעהן די וויכטיגקייט פון די פערסישע קוואלען פאר ענגלאנד איז גענוג אנצו-ווייזען דערויף, אז פערסיען איז דער הויפט-קוואל פון נאפט פארן גאנצען ענגלישען פלאט.

דער קאנפליקט איבער'ן פערסישען נאפט דויערט שוין פון לאנג. די פערסישע נאציאנאליס-טישע רעגירונג, וואס אין איהר שפיץ שטעהט זייט דעם יאהר 1925 ריזא כאן, האט שוין מיט עטלי-כע יאהר צוריק אויפגעהויבען די פראגע וועגען די ענגלישע נאפט - קאנצעסיעס אין פערסיען. די אונ-טערהאנדלונגען זענען אין פערלויף פון עטליכע יאהר פארגעקומען רוהיג. ערשט אין זומער פון לויפענדען יאהר האבען זיך די אונטערהאנדלונגען פערשארפט און מיט א קורצער צייט צוריק האט די פערסישע רעגירונג געקינדיגט די ענגלישע קאנ-צעסיע אין פערסיען. די ענגלישע רעגירונג האט געענטפערט מיט א שארפער נאטע, אין וועלכער זי דראהט אנצינעהמען די נויטיגע מיטלען, כדי אפ-צוהיטען איהרע אינטערעסען און אויף אנ'אנפראגע אין פארלאמענט האט דער פארטרעטער פון דער רעגירונג געגעבען צו פערשטעהן, אז ענגלאנד וועט זיך נישט אפשטעלען אויך פאר אנווענדען מיליטע-רישע קראפט, כדי צו שיצען איהרע אינטערעסען אין פערסיען. אין די פערסישע וואסערען איז שוין ווירקליך ארויסגעשיקט געווארען א פאסטען פון עטליכע ענגלישע קריגס-שיפען. די סיבה פארוואס פערסיען האט בעשלאסען איינצוגרייסען מיט ענג-לאנד ערקלערט די ענגלישע פרעסע דערמיט, וואס אין פערסיען ווי אין אנדערע אזיאטישע לענדער, שטייגט דער נאציאנאליזם. די פערכער ווי אנדערע אזיאטישע פעלקער, ווילען זיך בעפרייען פון דער אייראפעאישער עקספלואטאציע און אליין דיספאני-רען מיט זייערע נאציאנאלע רייכטימער.

מען דארף אבער נאך געדענקען, אז אין מי-טעל-אזיען קומט פאר א פאליטישער קאמף צווישען רוסלאנד און ענגלאנד און אז אומעטום שטויסען זיך די ענגלענדער אן אויף דער קאנקורענץ פון אמעריקא ביים עקספלואטירען די נאפט-קוואלען. פאר ענגלאנד געהט דא אבער נישט בלויז אין די נאפט-קוואלען, נאר אויך די פרייע וועגען קיין אינ-דיען, וואס איינער פון זיי פיהרט דורך פערסיען. ווען אויפ'ן געביט פון פערסיען זאלען בעקומען דעם איינפלוס אנדערע כוחות, וואלט דאס געווען א גרויסע געפאהר פאר ענגלאנד. און אויפן באדען פון פערסיען קימט דווקא פאר דער אנגריף פון די ענגלאנר פיינדליכע כוחות געגען ענגלאנד און איר הערשאפט איבער אינדיען. דער קאנפליקט אין פערסיען איז איין אפשניט אויפן פראנט פון קאמף, וואס ווערט געפיהרט געגען דער הערשאפט פון ענגלאנד אין אזיען. און דעריבער האט דער נאפט-קאנפליקט א גאר גרויסע אינטערנאציאנאלע בעדיי-טונג.

דער סכסוך צווישען פוילען און ליטע

האט זיך א ריהר געטון פון ארט

נייע ווינטען אין ליטוויש-פוילישע בעציהונגען?

אונטער דעם קעפעל שרייבט קאוונער „פאלקסבלאט":

„זי לעצטע צייט האבען זיך אנגעהויבען שפירען געוויסע ענדערונגען אין דעם פאליטישען ליטוויש-פוילישען קאמפלעקס, וואס האט ביז איצט געטראגען דעם נאמען „ווילנער פראגע". אט הא-בען מיר די טעג זיך דערוואוסט, אז די ענגלישע רעגירונג האט אינטערוועניערט ביי די רעגירונגען פון ליטע און פוילען וועגען טראנזיט איבער'ן ניעמאן, אז די ליטווישע רעגירונג זאל שוין הא-בען געגעבען דערויף איהר הסכמה. שפעטער איז די ידיעה אפיציעל בעשטעטיגט געווארען דורכ'ן ליטווישען אויסלאנד-מיניסטעריום.

נישט נאר אויפ'ן דיפלאמאטישען וועג האט זיך דער פויליש-ליטווישער סיכסוך א רוק געטון פון ארט, אויך די געזעלשאפט האט ווידער אנגע-הויבען אויפסניי צו דעבאטירען דעם ענין ווילנע. אזוי זענען צ"ב אין אוניווערזיטעט אייניגע מאל פארגעקומען פערזאמלונגען פון סטודענטען. אויף וועלכע ס'איז בעהאנדעלט געווארען די ווילנער פראגע און די ליטוויש-פוילישע בעציהונגען.

ס'האבען זיך געלאזט הערען שטימען, אז דורך דעם, וואס ליטע איז איזאלירט פון פוילען, קען זי אויך נישט האבען קיין געהעריגען איינ-פלוס אין דער ליטווישער בעפעלקערונג פון אקו-פירטען ווילנער קאנט. די דארטיגע ליטווינער ווערען וואס ווייטער אלץ מעהר פערפוילישט' אזויארום, אז ביז ווילנע וועט בעפרייט ווערען קען שוין דער גאנצער קאנט פולשטענדיג פער-פוילישט ווערען. ווען אבער ליטע זאל האבען בעציהונגען מיט פוילען, וואלט מען א סך געקענט אויפטון אויפ'ן נאציאנאל-קולטורעלען געביט ביי דער דארטיגער בעפעלקערונג.

אנגעזעהענע פאליטישע טוער האבען זיך ארויסגעזאגט אין דער ליטווישער פרעסע, אז אויב דער איצטיגער צושטאנד זאל זיך ציהען א לענ-גערע צייט, קען פאסירען, אז אפילו אפקריגענדיג דעם ווילנער קאנט, זאל די גאנצע בעפעלקערונג שוין זיין אזוי פערפוילישט און אזוי אנטי-ליטוויש געשטימט, אז מ'וועט זיך גארנישט קענען מיט איהר אויסקומען.

אין לעצטען נומער פון זשורנאל „מיסוּ ווילניוס", דעם ארגאן פון „פעראיין צו בעפרייען ווילנע", איז אפגעדרוקט אנ'ארטיקעל „צי בעדארף מען א רעוויזיע אין אונזער שטעלונג בנוגע ווילנע?".

דער אויטאר פון ארטיקעל, וויזאנדאס (א פסעוודאנים פון אנ'אנגעזעהענעם פאליטישען טוער און געוועזענעם הויכען דיפלאמאט), איז זעהר בע-האוועגט אין דער ווילנער פראגע, אזוי אז זיינע ארויסגעזאגטע געדאנקען האבען אין דעם ענין א גרויסען ווערט. ער שרייבט צ. א.: וואס זאלען מיר טון מיט אזעלכע געביטען (פערפוילישטע), ווען מיר וועלען זיי בעפרייען? אט האבען מיר גענוג צרות פון קלאיפעדע, און ווי וועט זיין, אז מיר וועלען האבען א צווייטע קלאיפעדע? דאס איז בלי ספק א וויכטיגע פראגע, וועלכע מיר קע-נען נישט בעהאנדלען מיט'ן גאנצען ערנסט.

ווייטער ווערט דארט געגעבען א קורצער איבערבליק איבער דער געשיכטע פון די ליט-וויש-פוילישע בעציהונגען פון 1919 ביז איצט. דארטען ווערט אוב דערציילט, אז אין יאהר 1918 האט וואלדעמאראס בעשלאסען אנצוהויבען מיט די פאליאקען בעציהונגען, און ער זאל סך-הכל האבען פערלאנגט, אז די פאליאקען זאלען כאטש מיט איין ווארט מסכים זיין צו אנערקענען דעם ווילנער קאנט פאר א שטרייט-באדען. אבער די פאליאקען זענען דאך אויך אויף דעם נישט איינ-געגאנגען. הייסט דאס, ווערט דארט ווייטער גע-זאגט, אז מיט די פאליאקען קען מען קומען צו א הסכם, נאר אננעמענדיג אויף אזא אדער אנדער אופן זייער טעזיס, ד"ה פאזיציע זיך ענטזאגען פון די אקופירטע קאנטען.

אבער אויך דאס קען מען דאך טון, אויב דאס זאל זיין נוציג פאר אונזער ענדגילטיגען ציל. אט האבען דאך די פראנצויזען אין יאהר 1871 אונטערגעשריבען אנ'אפמאך מיט די דייטשען, אין וועלכען זיי האבען זיך קלאר און דייטליך אפגע-זאגט פון עלזאס-לאטארינגיע. אין הארצען האבען זיי זיך נישט אפגעזאגט און זיך געגרייט איבער פערציג יאהר צו א רעוואנש און ביי היינטיגען טאג איז עלזאס-לאטארינגיע פראנצויזיש.

„אייגענטליך וואלטען מיר דאך אויך גע-קענט נאכטון דעם ביישפיל". דאס צו טאן איז גארנישט שווער. מען דארף נאר וויסען, וואס וואלטען מיר מיט אזא טאקטיק געוואונען און וואס פערלוירען. די דאזיגע פראגע האט דערווייל דער מחבר נישט פערענטפערט. דער ארטיקעל גופא איז אבער א העכסט סימפטאמאטישער.

פאר וויכטיגע שינוים אין סאוו.-פערבאנד

רייניגונג פון דער קאמוניסטישער פארטיי

דער צענטראל-קאמיטעט פון דער רוסלענ-דישער קאמוניסטישער פארטיי האט ארויסגעגעבען א בעפעהל נישט אנצונעהמען ביז א געוויסער צייט קיין נייע פארטיי-מיטגלידער און דורכצופיה-רען א רייניגונג פון דער פארטיי פון נישט גע-וואונשענע עלעמענטען. דער הינטערגרונד פון דער רייניגונג ערקלערט דער מאסקווער קארעס-פאנדענט פון דער „גאזעטא פאלסקא" אטמאר דערמיט, וואס די פארטיי געהט דורך א קריזיס. עס דערנעהנטערט זיך דער סוף פון דער ערשטער פיאטילעטקע. מיט דער פיאטילעטקע זענען געווען פערבינדען גרויסע האפנונגען, אז די מאטעריעלע לאגע פון די מאסען וועט זיך פערבעסערען. די האפנונגען זענען אפשר געווען איבערטריבען, אבער אין דער ריכטונג איז געגאנגען די פראפא-גאנדע. די נישט פערווירקליכטע ערווארטונגען פון א באלדיגע בעסערונג פון דער לאגע האט גע-בראכט צו א גרויסע נערווען-ענטשפאנונג, צום אפפאל פון ענערגיע און התלהבות אין דער ארבייט. עס איז דעריבער ענטשטאנען די נויט-ווענדיגקייט אריינצוגיסען נייע ענערגיע און נייעם ענטוזיאזם אין די פארטיי-מאסען און דאס דארף דערגרייכט ווערן דורך אויסרייניגען די פארטיי פון די אפאטישע און ווייניג ווילענסקרעפטיגע.

די רייניגונג (טשיסטקע) בעשטעהט דערין, וואס די מיטגלידער מוזען זיך שטעלען פאר ספע-ציעלע קאנטראל-קאמיסיעס פון ערפאהרענע און אויסגעפרובטע קאמוניסטען. עס ווערט ווידער נאכ-קאנטראלירט די קלאסען-אפשטאמונג פון יעדען פארטיי-מיטגליד, זיין פארגאנגענהייט, יעטוועדער פארוואורף בנוגע זיין איצטיגער טעטיגקייט, עס קומט פאר א בענויער עקזאמען פון דער פאליטישער ענטוויקלונג פון די מיטגלידער, פון זייערע קענטע-נישען אין הלכה לעניניזם און מארקסיזם און פון דער לויפענדער טאקטיק פון דער פארטיי.

די צייט פון דער רייניגונג איז א נערווע-זישע צייט אין גאנצען ראטען-פערבאנד. דער אונ-פארטייאישער קאן זיך לעבען גאנץ רוהיג, דאגעגען יעדער קאמוניסט שטעהט אונטער דער געפאהר אויסגעשלאסען צו ווערען פון דער פארטיי און דאס איז פערבונדען כמעט מיט'ן פערלוסט פון אלע רעכט און מעגליכקייט פון וועלכער עס איז נישט טעטיגקייט.

די איצטיגע רייניגונג איז די דריטע פון זינט עס עקזיסטירט דער סאוויעטען-פערבאנד. גע-וועהנליך נאך א רייניגונג פון דער פארטיי קומען פאר עפעס וויכטיגע ענדערונגען אין דער אינער-ליכער און ווירטשאפטליכער פאליטיק פון דעם לאנד.

ספארט=בעוועגונג

מייסטער אין אלע ספארט-געביטען אויפ'ן יאהר 1932

צי איז דאס טאקע נישט מעגליך?

וועגען די אונטערהאנדלונגען צו פער-אייניגען דער לאדזער „בר=כוכבא" מיט „מכבי"

די לעצטע צייטען ווערען געפיהרט ערנסטע אונטערהאנדלונגען וועגען פעראייניגען צוויי לאדזער ערנסטע יודישע ספארט- און טורן-פעראיינען „בר-כוכבא" און „מכבי". ווי מ'גיט אונז איבער געהען די אונטערהאנדלונגען זעהר שווער און ס'קען נישט געפונען ווערען קיין פעראייניגונגס-פארמולעס, וועלכע זאלען ענטשפרעכען ביידע פעראיינען.

לויט זיך אפצושטעלען אויף דער דאזיגער פראגע און זיך פערטראכטען דערויף, צי ס'איז ווירקליך נישט מעגליך צו געפינען אזא פעראיי-ניגונגס-פארמולע, פארוואס זאל דאס נישט מעגליך זיין?

בנוגע דער אידעישקייט, אזוי-צו-זאגען פאליטישער זייט קען קיין צוויי מיינונגען נישט זיין, אז אין דער הינזיכט זענען קיין שום מיינונגס-פערשידענהייטען נישט פערהאן. סיי „בר-כוכבא" און סיי „מכבי" שטעהען אויפ'ן באדען פון די פרינציפען פון וועלט-פערבאנד „מכבי", ביידע געהערען ארגאניזאטאריש צו דעם דאזיגען פער-באנד, ביידע געהערען אידעאיש צו דעם דאזיגען פערבאנד. ווייסען מיר שוין פון דער פראקטיק, אז די גרעסטע שוועריקייטען, חלוקי דעות און מחלוקת ענטוויקלען זיך דווקא אויף דעם באדען און אויב אין דעם געגעבענעם פאל איז דאס גליקליך אויסגעמיטען געווארען, דארף לויט אונזער מיינונג א העלבע ארבייט זיין פערטיג. ווען צוויי פון מענשען מיט דיזעלבע אידעאישע ריכטונגען מיט דיזעלבע וועלט-אנשויאונגען זעצען זיך אוועק ביים טיש וועגען עפיס אונטערהאנדלען איז די לאגע א קלאהר און ליכטע און א פערשטענדיגונג איז כמעט שטענדיג מעגליך.

בלייבט אלזא איבריג נאר די פראקטישע זייט כדי צו פערשטעהען ביידע קאנטראהענטען איז כדאי אויף א מינוט זיך אפצושטעלען אויף דעם וואס פארא ווערט און בעדייטונג עס שטעלען מיט זיך פאר ביידע פעראיינען וואס וויל זיך איצט פעראייניגען.

„בר-כוכבא" איז דער עלטסטער יודישער טורן-און-ספארט-קלוב אין לאדז, דאס איז געווען דער וועג-וויינזער, נישט נאר פאר די לאדזער פער-איינען, וואס האבען זיך שפעטער געגרינדעט. נאר אויך פאר צאהלרייכער יודישע פעראיינען אויף דער פראווינץ. „בר-כוכבא" האט די גאנצע צייט פון איהר 20-יעהריגער קאדענץ געהאט דעם סענטימענט פאר דער אידעע אין דער יו-דישער טורן-און-ספארט-בעוועגונג, דעריבער איז „בר-כוכבא" גרויס געוואקסען אין די צייטען ווען די אידעע האט נאך געהאט א שטיקעל חשיבות און האט איבערגעלעבט א ירידה דעמאלט ווען די אידעע האט געמוזט אפטרעטען איהר ארט דער „מעכערייי" און „אויסרעכנונג" אין אלע ספארט-צווייגען, „בר כוכבא" האט שטענדיג געהאט אין בעזיץ ריכטיגע און ערפאהרענע טוער, וועלכע האבען געוואלט דערהאלטען דעם יודישען ספארט פעראיין אויף דער געהעריגער הויך. און „בר-כוכבא" האט געהאט מעהר חשיבות די דיסקוסיע וואס מ'דארף טעהר פלעגען גימנאסטיק צי ספארט, ווי דער ווילען אריינצוקומען אין א העכערען קלאס, ווי צו בעקומען מעהר פונקטען.

„מכבי" איז פיל יונגער „מכבי" בעשטעהט פון א פעראייניגונג פון צוויי יונגע טעמפעראמענט-פולע „יודישע פעראיינען „חשמונאי" און „קרימה" צו „מכבי" געהער די יוגענד, די אימפולסיווע. וועלכע וואלט געוואלט זעהען גרויסע יודישע נצחונות, וועלכע וואלט געוואלט זעהען גרויסע יודישע פעראיינען. א יוגענד וואס וואלט געוואלט, אז אין קיין שום געביט אין קיין שום צווייג פון דער טורן און ספארט-בעוועגונג זאל נישט פעה-לען קיין יודישע מאנשאפט, קיין יודישע פאר-שטעהערשאפט. אומעטום זאל מען ארויסגעזעהען ווערען און אומעטום זאל מען אנערקענט ווערען. דעריבער האט מען זיך אין „מכבי" ווייניג קאנ-צענטרירט אין דער ארבייט, נאר מעהר זיך פו-נאנדערגעבראקעלט. פונאנדערגעשפרייט און דאס האט געבראכט דערצו, אז די ארבייט איז אי-בערגעוואקסען די מעגליכקייטען, אז די אידעע האט געמוזט פערשוואונדען ווערען אין מבול פון די אימפרעזעס, מייסטערשאפטען און פערמאס-גען, „מכבי" איז אומעטום געווען, אומעטום האט מען זי געזעהען, דעריבער האט די יוגענד פשוט געשטראמט און „מכבי" דארט איז געווען דאס ארט, וואו מ'האט געקענט זיך בעווייזען און בע-ריהמט ווערען אלס ספארטסמאן, פערשטעהט זיך, אז צו אזא ארבייט האט מען געדארפט טיכטיגע אנפיהרער און דאס אין א גרויסער צאהל. דאס איז אבער נישט געווען, די עטליכע זעהר איבער-געגעבענע און פעהיגע מענשען פון מכבי זענען מיד געווארען ... די ארבייט האט אנגעהויבען צו הינקען, די אידעע איז פערלוירען געגאנגען.

איצט ווען מיר האבען מעהר אדער וועהני-גער כאראקטעריזירט ביידע פעראיינען, וועלכע שטרעבען צו פעראייניגונג קען מען ארויסזוכען די פעהלערן פון איינעם פון זיי, צי מ'קען זיי דערגענצען מיט די מעלות פון אנדערע, און דא קען מען זיך איבערצייגען, אז דאס קען פולשטענדיג געלונגען. „בר-כוכבא" בעזיצט דאס וואס פעהלט „מכבי"; „מכבי" ווידער האט זיך ערארבערט דאס וואס עס פעהלט דער „בר כוכבא. איז דעריבער נישט צו פערשטעהען, פארוואס די שוועריגקייטען ביי דער פעראייניגונג פון ביידע פעראיינען זענען אזוי גרויס?

און אזא פעראייניגונג אין איצטיגען מאמענט איז זעהר וויכטיג. מ'דארף איבערהאלטען דעם מא-טעריעלען און אידעאישען קריזיס. מיט געמיינזאמע כוחות וועט דאס זיין לייכטער, מיט געמיינזאמע כוחות וועט מען גיכער געפינען דעם ריכטיגען וועג.

א ביסעל גוטען ווילען ביי די אנפיהרער פון ביידע פעראיינען און די פעראייניגונג וועט צו-שטאנד קומען.

S

אלגעמיינע פערזאמלונג פון קרייז-פערבאנד פון די פוסבאל=ריכטער

שבת איז אין זאל פון ס.ק.ס. פון סקווערא-ווא 1, פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פער-זאמלונג פון לאדזער קרייז-פערבאנד פון די פוס-באל-ריכטער.

די וואהלען האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען:

פרעזעס: האנקע; וויצע-פרעזעסען: רעטיג און מארטשעווסקי; סעקרעטאר: דאווביר; קאסיר: גראיוואדא; קוואליפיקאציע-רעפערענט: אנדזשעיאק; פערטיילונגס-רעפערענט: אטא; רעוויזיר-קאמיסיע: קראכולעץ, בירא און ווארדענשקעוויטש.

לאדזער הכח האט בעקומען נייע שפילער

ווי מיר דערוויסען זיך איז די מאנשאפט פון לאדזער הכח פערשטארקט געווארען דורך נייע שפילער.

ס'האבען שוין אונטערגעשריבען אנמעלדונ-גען פרעסער, עהרענבערג און דער אויסגעצייכנע-טער סטאניסלאוואווער שטורמער – ברינקנער.

געענדיגט דעם מאטאציקל-סע-זאן אין יוד. מאטאר=קלוב זש.ק.מ.

שבת איז פארגעקומען די פייערליכע פערענ-דיגונג פון סעזאן אין יודישען מאטאציקליסטען-קלוב. נאך דער רעדע פון פרעזעס וואלף איז דורך אינזש. פוקס אדורכגעלייענט געווארען דער בע-ריכט פון פערגאנגענעם סעזאן. דאן זענען פערטיילט געווארען פריזען פאר די בעסטע מאטאציקליסטען-מייסטער פון קלוב אויפ'ן יאהר 1932 איז בע-שטימט געווארען ה' פיטאווסקי.

בר-כוכבא-באקסער זענען נישט געפאהרען קיין ווארשא

נעכטען האט אין ווארשא געזאלט פארקומען א באקס מעטש צווישען לאדזער „בר-כוכבא" און דער ווארשעווער „גוויאזדא". דער מעטש איז אבער אפגעלעגט געווארען אויפ'ן 25 ד. ח.

באקס=מעטש

„סקאדא" בעזיגט די לאדזער „זיעדנא-טשאנע 6:10

נעכטען איז פארגעקומען אין ווארשא א באקס מעטש צווישען דער מאנשאפט פון ווארשאווער „סקאדא" און דער לאדזער „זיעדנאטשאנע". אין „סקאדא" קעמפען היינט די לאדזער באקסער סע-ווערניאק, ציראן און פיסארסקי אין „סקאדא" גע-הער צו די בעסטע ווארשאווער באקס מאנשאפטען. „זיעדנאטשאנע" איז ארויסגעפאהרען קיין ווארשא אין אנ' פנעשוואכטען צוזאמענשטעל און האט טאקע דעם מעטש פערלוירען. ס'איז אויך כדאי צו בעמערקען, אז „זיעדנאטשאנע" האט געוואונען 4 פונקטען דורך וואלקאווער.

לעגיא בעזיגט די רעפרעזענ-טאנץ פון די ארבייטער=קלובען (0:3) 1:4

פאר'ן אוועקפאהרען קיין דייטשלאנד האט די פוילישע פוסבאל-ארבייטער-רעפרעזענטאנץ גע-שפילט א טרעניני-מעטש מיט דער ליגע-מאנשאפט פון דער ווארשעווער „לעגיא". „לעגיא" האט זיך ארויסגעשטעלט פאר א מאנשאפט, וואס איז בע-סער צוזאמענגעשטעלט און טעכניש אוואנסירט און האט טאקע געזיגט אין א הויכער פערהעלטניש פון 1:4 (0:3), אין פערלויף פון די ערשטע 15 מינוט האט „לעגיא" דערגרייכט 3 גאלען. דער דאזיגער רעזולטאט בלייבט ביז דער העלפט. נאך דער העלפט דערגרייכט יעדע מאנשאפט צו 1 גאל.

רינג=קאמף

אוניא —ווימא 10:12

דער רינג-קאמף-מעטש צווישען „אוניא" און „ווימא" האט זיך פערענדיגט מיט א זיג פון „אוניא" אין דער הויך פון 10:12.

דער אייז=קינסטלער שעפער איז קאטאוויץ

שבת און זונטאג זענען אויפ'ן קינסטליכען אייז-מעלד אין קאטאוויץ פארגעקומען גליטש-סעאנסען פון דעם וועלט-מייסטער שעפער (ווין) און די צוויי אייז-קינסטלערינס שוועסטער האלצמאן.

האקעי-מעטש

פויליש=שלעזיען—דייטש=שלעזיען 1:4

אין קאטאוויץ איז פארגעקומען א האקעי-מעטש צווישען פויליש-שלעזיען און דייטש-שלעזיען, פוילען האט געוואונען אין דער הויך פון 1:4 (3:1 ;0:0 ;0:1).

דער טרויעריגער פאל בעת'ן באקס=מעטש אין ביאליסטאק

ביאליסטאק, 18 (ספ. טעל.)

ארום דעם טרויעריגען פאל, וואס איז גע-שעהען בעת א באקס-קאמף צווישען א יודישען און קריסטליכען באקסער, גיט מען איבער פאל-גענדע פרטים:

נעכטען אין אוונד איז אין דעם היגען כפארט-קלוב פארגעקומען א צווישען-שטאטישער באקס מענש.

אין דער צווייטער פאר האבען געקעמפט דער ביאליסטאקער יודישער באקסער יצחק בערע-זינסקי און דער יאפער באקסער טשעסלאוו זדא-ניעוויטש, 23 יאהר אלט.

אין דער צווייטער רונדע האט זדאניעוויטש בעקומען א קלאפ אין דער זייט געזיכט, ער איז אנידערגעפאלען אויף די ברעטער. דער ריכטער האט אנגעהויבען צעהלען. ביי 10 האט זדאניע-וויטש זיך אויפגעהויבע, אבער דא האט ער פער-לוירען דאס בעוואוסטזיין; מען האט איהם אפגע-פיהרט אין שפיטאל, וואו ער איז, נישט קומענדיג צום בעוואוסטזיין געשטארבען.

בערזינסקין האט מען דערווייל פערהאלטען אין רשות פון דער פאליציי.

היינט וועט מען דעם געשטארבענעם פאל-מעסען, כדי פעסטצושטעלען די כבות פון זיין טויט.

צוליב דעם טרויעריגען פארפאל איז אפ-גערופען געווארען דער צווייטער באקס מעטש, וואס איז בעשטימט געווארען אויף היינט.

דער פאל האט אין שטאט געמאכט א שווע-רען רושם.

ביים כהן-גדול פון די שומרונים

פון י. אלימלך

אַ קורצע ידיעה פון צוויי שורות:

„געשטאָרבען דער כהן-גדול פון די שומרו־נים יצחק בן עמרם“.

פאַר דעם יעניגען, וואָס איז געווען אין שכם ביי די שומרונים און דאָרטען בעזוכט זייער כהן־גדול, דערצעהלען אָט די עטליכע שורות אַ בלעטעל זכרונות און געשיכטע וועגען לעבען פון דעם פאַר־דאָרטען צווייג פון יודישען בוים און פון זייער גייסטיגען פיהרער, דעם איצט-פערשטאָרבענעם כהן גדול יצחק בן עמרם.

גערוען איז דאָס עטליכע טעג פאַר פסח.

פון די ווענט האָבען אַראָפּגעקוקט פלאַקאַטען וועלכע האָבען מיט קידוש־לבנה־אותיות מודיע גע־ווען, אַז ס'גרייטען זיך „טיולים“ קיין שכם, כדי דאָרטען בייצוווינען דעם קרבן־פסח ביי די שומ־רונים.

שכם, גריזים, כהן־גדול, קרבן פסח — עפּעס ווי אַ מגילה האָבען זיך פאַר מיר געעפענט אויפ־ראָלען גאַנצע קאַפּיטלען פון דער אַלטער יודישער געשיכטע — ווי ס'וואָלט פערשוואונדען דער גרו־סער ווייטער מהלך פון טויזענדער יאָהרען, ווי גאַנצע יאָהרטויזענדער וואָלטען אין טיפעניש פון תהום איינגעשלונגען געוואָרען... עפּעס האָט זיך דעמאָלט אויסגעדוכט אַז דער היינט איז אַ המשך פון אַנ'אוראַלטען נעכטען, ווען שכם איז טאַקע די רעזידענץ פון שומרון געווען און יוען אין די אויערען פון אַלטען יודישען פאָלק האָבען נאָך גע־קלונגען די ברכות וואָס האָבען פון הר־גריזים אַ־ראָפּגעדונערט און די קללות וואָס האָבען פון עיבל באַרג געדונערט.

געפאָהרען בין איך אין דער שטאָט שכם, וואו אַ פאָלק פון הונדערט־און־פופציג מענשען האָט זיך אָפּגעזונדערט פון דער אַרומיגער גרויסער וועלט אין אַ קליינער שמאָלער געטעל, זיך פערשפאַרט אין אַנ'אייגענער געטאָ און איז פערשטיינערט גע־וואָרען.

און איך האָב זיי געזעהען, די היטער און סאָל דאַטען פון דעם ברכה־באַרג, זיך צוגעקוקט צום לעבעדיגען פילם פון דער ביבלישער עפּאָכע, צום לעבעדיגען אַנאַכראַניזם, צו דעם משונהדיגען שפיל פון דער געשיכטע, וואָס האָט פערהיפּנאָטיזירט 150 מענשען, זיי זאָלען זיך קאָנען דער־אַלטען אין זייער געשטאַלט פון פאַרטויזענטער יאָהרען.

אויף דעם באַרג פון ברכה האָב איך זיי, די שומרונים בראש מיט זייער כהן־גדול, בעגעגענט, פערלאָזען האָט דאָס „פאָלק“ די ענגע אויסגע־קרימטע שומרונים־געסעל, און זיך אויפ'ן שפּיץ באַרג אין געצעלטען בעזעצט, בלויז האָט פון די דאָר־זיגע געצעלטען אַראָפּגעקוקט... — מיט בלוט פון געשאָכטענע קרבנות זענען די מזוזות אויפ'ן משקוף פון די לייוונטענע געצעלטער בעשפּריצט געוואָרען.

דאָס „פאָלק“ פראַוועט די צערעמאָניע פון „קרבן פסח“ (ווענען פסח ביי די שומרונים איז מיר שוין אויסגעקומען אַמאָל צו שרייבען) און אַלע מענס אויגען זענען געווענדעט צו דעם גרייז־גראָ־הען שומרוני, אָנגעטאָן אין אַ ווייסען קיטעל — די באָרד איז גרייז, דער קאָפּ בעצילינדערט און די קליידער שניי־ווייס — דאָס איז דער כהן־גדול, דער גייס־טיגער פיהרער פון שומרונים פאָלק.

אָפּגעוואָגט מיט גרויס כוונה פערשידענע תפי־לות, געשאָכטען אין אייליגניש די שעפּעלעך, אַר־ריינגעוואָרפען זיי אין אַנ'אָנגעגליהטער גרוב און זיך פונאַנדערגעגאַנגען איבער די געצעלטען.

דעם כהן־גדולס זוהן עמרם, מיט וועלכען איך האָב זיך בעקענט אויפ'ן באַרג, האָט מיך אַריינגע־פיהרט אין געצעלט, אַ מידער פון דער „עבודה“ איז געזעסען דער גרייז־גראָהער פיהרער פון פאָלק און מיט זיינע טיפע פערחלומטע אויגען, וועלכע זענען געווען ווי פערדעקט מיט גרויסע פערכמורעטע גרייסע ברעמען, געקוקט העט ווייט — אַוש אין דעם אַלטען ווייטען עבר, וואָס האָט זיך ביים כהן גדול אין געצעלט געשפּירט אַזוי באָהענט, אַז ס'איז ממש פערשוואונדען די גרעניץ צווישען געשיכטע און ווירקליכקייט.

ס'וואָלט געווען נישט איינגאַנצען ריכטיג צו זאָגען, אַז דער כהן־גדול האָט מיך אויפגענומען זעהר פריינטליך. ס'איז געווען נישט קיין פּאַסיגע צייט צו פערפיהרען אַ באַריכותדיגען שמועס, דער כהן־גדול איז געווען פערמאַטערט און ער האָט זיך געוואָלט אָפּרוהען און אָנקלייבען כוח, כדי ווייטער פאָרצוזעצען דינען גאָט אויף דעם הייליגען באַרג גריזים.

איך האָב פערפיהרט מיטן כהן־גדול אַ שמועס וועגען זייערע אַלטע ספרי תורות, וואָס איך האָב געזעהן אויפ'ן גריזים־באַרג.

— איינע פון אונזערע ספרי־תורות איז אַלט 1200 יאָהר, און די צווייטע, די אַזוי גערופענע „מכתב אבישע“ איז געשריבען געוואָרען דורך אבישע בן פנחס בן עלעזר בן אהרן הכהן — דאָס איז אונזער גרעסטע הייליגטום.

דער כהן־גדול האָט מיר אויך דערציילט וועגען די אַנדערע ספרים, וואָס זיי פערמאָגען, די וויכטיג־סטע פון זיי זענען: דער ספר יהושע בן נון, ספר התולדה און דער ספר הימים. דער ספר יהושע ענט־האַלט אין זיך דערציילונגען און אגדות פון יהושעס צייטען, דער „ספר התולדה“ איז פערפאַסט געוואָ־רען אין צוועלפטען יאָהרהונדערט און אין איהם ווע־רען אויסגערעכענט אַלע כהן־גדולס, וואָס זענען געווען ביי די שומרונים, אָנהויבענדיג פון אהרן הכהן ביז יעצטער צייט, פון דאַן אָן האָט יעדער כהן־גדול מוסיף געווען אַ קורצען איבערבליק וועגען זיך. אין דעם ספר־הימים ווערט דערציילט די גע־שיכטע פון די שומרונים און דער כהן־גדול יצחק בן עמרם האָט אויך געשריבען די געשעהענישען פון זיין דור און זיך געקליבען אַרויסצוגעבען די געשיכטע פון דעם שומרונים־פאָלק.

דער כהן־גדול האָט נאָך אַ היפּשע ווילע גע־רעדט וועגען דער געשיכטע און ליטעראַטור פון די שומרונים, די היטער פון הר גריזים. ער האָט געהערט שטיל, פון צייט צו צייט געוואָרען ביז און אויפהויבענדיג דעם קול געמאַכט מיט די הענט, ווי ער וואָלט וועלען וואָס אונטערשטרייכען און בעטאָנען.

חצות. די שומרונים האָבען זיך גענומען אַר־רויסרוקען פון זייערע געצעלטען און זיך געגרייט צו דער אכילה פון קרבן פסח.

פערלאָזען האָב איך די סודותפולע שטיגען און אַראָפּגעקוקט אויף די שווינד־בערג, אויף די שפּי־ציגע הרי גלעד פון מזרח און אויף דעם בעשניי־טען תרמון־באַרג מיט דער ווייסער יאַרמאָלקע אין דער שפּיץ פון צפון.

די צאַנקענדיגע ליכטעלעך האָבען זיך גענומען לעשען און מיט זייער שוואַכען בלאַסען שיין בעשטראַהלט די זילבער־ווייסע באָרד פון דעם כהן־גדול יצחק בן עמרם, — אָט דעם אַלטען היטער פון ברכה־באַרג, וועמעס ליפּען ס'האָבען טאָג־איין טאָג־אויס געשעפּטשעט מיט כוונה דעם שומרונישען „אני מאמין“: „אמונתי בך ד' ובמשה בן עמרם ובתורה הקדושה ובהר גריזים אצל אלון מורה וביום נקם ושלם“.

ער, דער גייסטיגער פיהרער פון זיין קליינער אָבער פרומער עדה האָט תמימותדיג געגלויבט אין דעם אַזוי באָהענטען „יום נקם ושלום“ — ביז זיין לעצטען טאָג האָט ער אין דעם פעסט געגלויבט...

און נאָך אַמאָל איז מיר אויסגעקומען צו בע־זוכען דעם כהן גדול יצחק בן עמרם און מיט איהם אַביסעל ברייטער זיך דורכשמועסען וועגען זיי און וועגען אונז, וועגען זיי — „יעם פאָלק“ און וועגען אונז — די „אָפּגעשפּליטערטע“ און „אָפּגע־ריסענע“...

אַ פאָר וואָכען פאַר מיין אָוועקפאָהרען פון ארץ־ישראל איז דאָס געווען: אין אַ פשוטען מיט־וואָך בין איך דורך שמאָלע סטעזשקעס און הוי־כע פעלזען געקומען אין דער לעגענדאַרער שטאָט שכם, געקומען בעזוכען דאָס הייפעלע „פאָלק“ וואָס האָבען זיך אָפּגעטיילט פון די זיבעצעהן מיליאָן יו־דען און איז זיך צווישען די שכמער פעלזען פער־שטיינערט געוואָרען.

איך בין געגאַנגען צום כהן־גדול מיין „אַלטען בעקאַנטען“ פון פאַר מיר היסטאָרישער פסח־נאַכט.

איבער שמאָלע אויסגעקרימטע געסלעך דורך געשניטען מיט אויסבויגונגען און שטעגען, ענגע קאָרידאָרען און שמוציגע אין דער ערד איינגעזונ־קענע הויפען, האָב איך געבלאָנדזשעט ביז איך בין צו דער „חרת אַסומראַ“, די שומרונים - געט־סעל געקומען.

ווידער האָט מיך דער שלאַנקער, שוואַרץ־חנעוודיגער עמרם אַריינגעפיהרט צום כהן־גדול, וואָס איז געווען פערטיפט אין אַ זפר.

איצט האָט דער כהן גדול יצחק בן עמרם מיך גראָד זעהר גאַסטפריינדליך אויפגענומען, גע־גלאַנצט האָבען דאָס מאָל זיינע ווייסע ברעמען און מונטערער איז געווען זיין אויסזעהן, מיט קאַפּע און אַ גאַרגילע האָט מיך דער פיהרער פון די שומ־רונים מכבד געווען און זיך מיט מיר פונאַנדערגע־שמועסט.

מיר מאַכען אַ קורצען שפּאַציר איבער דער יודישער געשיכטע און שטעלען זיך אָפּ אויף די בע־ציהונגען צווישען יודען און שומרונים, און דאַ ווער איך טאַקע געוואויר אַז די שומרונים פערדייטען אַ סך פאַקטען פון תנ"ך און טייטשען זיי אויס אַלס רדיפות און פערפאָלגונגען געגען די שומרונים.

— האָט דאָך שאול המלך — רעדט מיט התלהבות דער כהן גדול — פערפאָלגט די שומרו־נים און בעפוילען אויסצוהרגענען זייערע כהנים (דער דאָזיגער ספור המעשה בעציהט זיך, כידוע, אויף די כהני נוב), און ווער שמועסט שוין וועגען עזרא'ן, וועלכער האָט די שומרונים גערעכענט פאַר כותים און אויסגעמעקט פון דער תורה גאַנצע פסוקים וואו ס'רעדט זיך וועגען דער הייליגקייט פון הר גריזים, זיי, די שומרונים, זענען עס די אמתע איינציגע יורשים פון יודענטום, וועלכע זענען אומ־געקומען אויף קידוש השם און נישט געביטען זייער אמונה.

— פינף משפחות זענען מיר דאַן פערבליבען האָט מיט הארץ געטערט דער אַלטער יצחק בן עמרם — און צוואָרפען זענען זיי געווען די פינף משפחות איבער דעם גאַנצען לאַנד און אָט פון די איז דאָס אויסגעוואַקסען אונזער עדה אין שכם.

ס'איז איבעריגע צו זאָגען אַז דער כהן גדול האָט קרום געקוקט אויף אונז יודען און גע־אַלטען, אַז ער איז דער ראש פון גאַנצען יודענטום, ווי זאָל מען קוקען אויף פרעמדע וואָס טוען אָן אויף זיך די מלכות־קרוין? איך בעטען פאַל ווי אויף קאָנקורענטען...

אומגעפעהר אין אַזאַ מין טאָן האָט זיך אַרויס־געזאָגט דער פערשטאָרבענער כהן וועגען זיינע בע־ציהונגען צו אונז יודען.

דאָס מאָל איז דער כהן גדול געווען רייד־דעוודיג גוון זיך אַרויסגעזאָגט אויך וועגען ציוניזם און דער אויפבוי־אַרבייט אין ארץ־ישראל.

מעהר האָב איך איהם נישט געזעהן.

קלאָני־קינא־טעאַטער

ZACHĘTA

26 זגערושער 26

היינט — גרויסע פּרעמיערע!

מעכטיגע דראַמע א. ג.

„אין יעדען פאָרט אַ מיידעל“

אין דער הויפּט־ראָל Albert Prejean

אויסער'ן פּראָגראַם: גרויסע דראַמע

„גאָלדהאָריגער מלאך“

אין דער הויפּט־ראָלע:

MICHAŁ CZECHOW.

אָנהויב פון די סעאַנסען טעגליך 4 נאָכמיטאָג
שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג.

קאַטאַסטראָפע מיט דער שיף סען גאר אויפ'ן רהיין

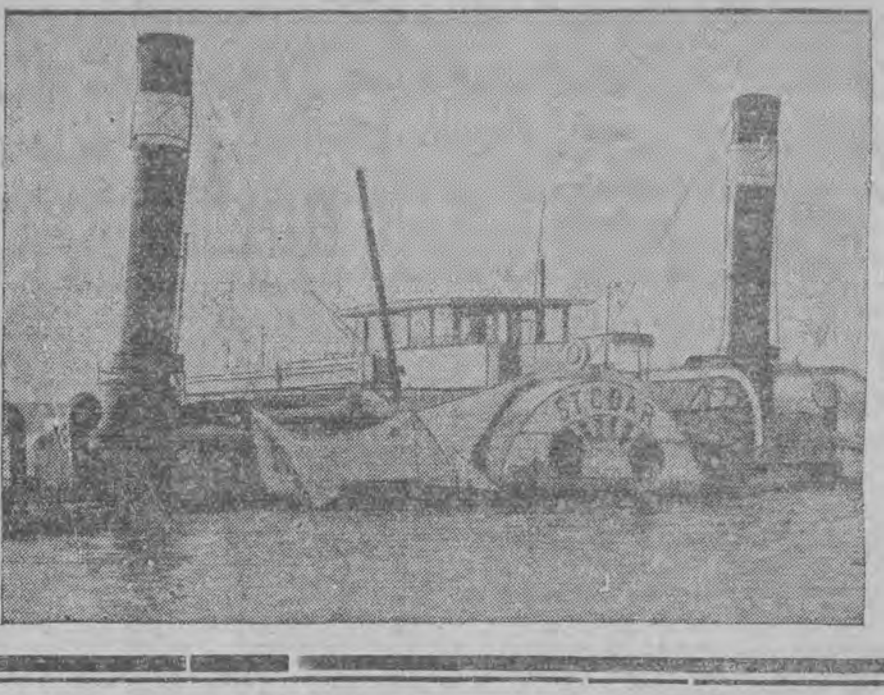

דער משוגענער פישעל

(פערצייטישע יודישע טיפּען פון אַלטשטאַט)

ער איז געווען אַ בחור פון בערך 18–20 יאָהר אַלט, שעהן, הויך געוואַקסען, בלאָנדע העלע אויגען און האָר, אַנ'איידעל קלאָר פּנים און — פון זיין פּנים לעזט איהר אַראָפּ דעם גאַנצען וועלט־צער, אין זיינע אויגען זעהט איהר אַ ים פון ליידען און פּיין, זיין פערזשאָ'טער שמייכעל, זיין שפּאָטישען בליק, ברענגט אייך אויפ'ן געדאַנק, אַז עפּעס האָט דאָך מיט דעם דאָזיגען בחור גע־מוזט עפּעס שרעקליכעס פּאַסירען, וואָס האָט איהם זיין לעבען אַזוי טראַגיש פערחושכט.

אַ פערמרה־שחורה'טער — פלעגט ער אַזוי שטעהן שעה'ען אויף שעה'ען ביי דער ספרים־שאַנק אינ'ם אַלטשטאָטישען בית המדרש און דורכ־בלעטערען טפר נאָך ספר, אַ פערגליווערטער שמיי־כעל איז תמיד געלעגען אויף זיינע בלאַסע ליפּען, צו קיינעם גאָרנישט גערעדט, אויף עמעצענס אַ פראַגע נישט געוואָלט ענטפערען, נאָר צו זיך אַליין האָט ער, ווען נישט ווען, געלאָזט פאַלען עפּעס אַ נישט־פערשטענדליך וואָרט; צי האָט ער זיך פערקלערט אינ'ם אינהאַלט פון די בלעטער וואו ער האָט אַריינגעקוקט? — מ'האָט דאָס נישט געקאָנט וויסען; נישט פון זיינע העלע־שטאַרע אויגען און נישט פון זיין גלאַטיגען אָהן פאַלדיגען שטערן, האָט מען עס געקאָנט דערגעהן.

אַמאָל ווידער, פלעגט ער, ווי אַ דיסציפּ־לינירטער זעלנער, שפּאַנען אַרויף און אַראָפּ; מיט לייכטע האַנד־בעוועגונגען און פלינקע טריט, האָט ער אויסגעמאָסטען די לענג פונ'ם בית־המדרש, הין און צוריק, אַזוי דריי־פיער שעה דורכגאַנג.

געלעבט האָט ער פון די פּאָר גראָשען, וואָס ער האָט זיך געשאַפט ביי די בעלי־בתים פון בית המדרש, געשלאָפען איז ער אויף דער האַרטער באַנק אינ'ם בית־המדרש.

פון דער פרעמד איז ער געקומען, קיינער האָט איהם נישט געקענט, נישט געוואוסט פון וואַנען און ווער ער איז, דאָך האָבען אַלע גע־פּיהלט אַ מיטלייד מיט דעם שטילען געהיימניש־פולען בחור, וואָס טראָגט אין זיך אַ טראַגעדיע, וואָס איז אונבעקאַנט.

ביז ס'האָט אַמאָל פּאַסירט אַ זאַך, וואָס האָט ענדליך, פאָרגעברענגט אַנ'אויפקלערונג וועגען דער פערגאַנגענהייט פונ'ם פערמרה'שחורהדיגען בחור פישל; דאָס רעטעניש, וואָס האָט געשוועבט איבער זיין לעבען פון אַמאָל, איידער ער איז צו אונז אַהערגעקומען, איז געוואָרען אויפגעלעזט, אָבער אינאיינעם דערמיט האָט אויך די זעלבע פּ'סירונג פעראורזאַכט אַנ'איבערקעהרעניש אין ? ן ווייטערדיגען גאַנג לעבען.

זינט דעמאָלט איז פישל נישט געווען מעהר פערמרה'שחורה'ט־רוהיג; ער איז פון דאַן אָן געוואָרען שרעקליך ווילד, געפעהרליך משוגע, און האָט צוליב דעם אַנגעוואוירען זיין נעבעכדיגען גלות־היים — דאָס בית המדרש.

ס'איז נעמליך געקומען אין בית־מדרש אַריין אַ געוועזענער בחור פון שטעדטעל ק. וועלכער האָט פון לאָדז חתונה־געהאַט, נעגעסען „קעסט“ און געזעצט זיך לערנען אינ'ם בית־מדרש, האָט ער דערזעהען פישל'לען און זיין פּנים איז גע־וואָרען פערפינסטערט, פערטרויערט און ער טאַקע האָט דאָס אונז דערצעהלט די ביאָגראַפיע פון אָט דעם בחור פישל:

„פישל — דערצעהלט דער יונגערמאַן — איז זיינער אַ געוועזענער חבר, אַ בן־עיר, פון שטעטעל ק. ער איז אַמאָל געווען אַ גרויסער למדן, אַ חריף, אַ בקי, דער בעסטער בחור צווישען די ישיבה־בחורים וואָס האָבען געלערנט ביים רב. האָט אַמאָל פּאַסירט אַ שרעקליך אומגליק, וואָס האָט ערשיטערט און אויפגעציטערט דאָס גאַנצע שטע־טעל בכלל און די ישיבה־בחורים בפרט.

בעת דער רב איז געזעסען ביים טיש, גע־לערנט מיט די בחורים דעם שיעור, איז דעם רב פּלוצלינג נישט־גוט געוואָרען, איז אַראָפּגעפאַלען פונ'ם שטוהל און איז נפטר געוואָרען, אויף די הענד פון בחור פישל.

דער בחור פישל, האָט זיך דעם טראַגישען פאַל אַמשטאַרקסטען גענומען צום הארצען, אז פון דאַן אָן זיך אָבגעזונדערט פון יעדער געזעל־שאַפט, אויפגעהערט צו רעדען מיט מענשען, און איז געוואָרען פערמרהשחורה'ט. שפּעטער איז ער אוועק פון שטעטעל און מ'האָט נישט געוואוסט וואוהין, איצט זעה איך איך ווידער אין זיין טרויעריגען מצב, אָט, דאָ, ביי דער ספרים־שאַנק, פּונקט ווי ער וואָלט דאָרט ציווישען די בלעטער געזוכט זיין פערלוירען געוואָרענעם קלאָהרען פערשטאַנד, זיין אַמאָליגען שאַרפען שכל וועלכען ער האָט דאָרט מיט אַ פולער מאָס פערוועגדעט, אָדער — אפשר זוכט ער דאָרט צו פעראייניגען זיך מיט דער נשמה פון אונזער ליבען רבי זצ"ל?..“

פישל האָט ווייזט אויס געהערט, וואָס דער יונגערמאַן האָט אונז דערצעהלט און ער האָט זיך האַסטיג אַ דרעה־אויס געטון, זיין פּנים גלייך צו אינז געווענדעט, זיינע אויגען האָבען בעקומען אַ גלאַנץ, זיינע בליקען, ווי פייערדיגע שפּיזען האָבען געצילט צו זיין חבר, גאָר נישט גערעדט, און — ווילד געשריען.

ער האָט דאַן אויסגעהאַקט אַלע שויבען פון די פענסטער וואָס געהן אריין אין דער עזרת־נשים אָפּטיילונג. און אַרויסגעלאָפען פונ'ם בית המדרש.

פישל האָט פון דעמאָלט אָן אַרומגעבלאָנ־דזשעט משוגענערהייט אין די גאַסען, געגאַנגען כמעט נאַקעט און באָרוועס, געוואָרען ציטלאָגען, צוגייזק'ט דורך די גאַסען־יונגען.

פישל האָט טראַגיש פערענדיגט זיין לעבען אין משוגעים־הויז.

ח. פערלמוטער.

גרשוני, דער „אידעם פון מינסק"

פון הלל זלאטאפאלסקי

— 2 —

אין אַ פּאָר חדשים אַרום איז אָנגעקומען אַ ידיעה, אַז דער עלטערער זוהן פון׳ם גראַף קיריל קאָנקרין איז געפאַלען אין דער שלאַכט; דער גראַף איז געוואָרען זעהר מרה־שחורהדיג און אַז די גרעפין איז אַביסעל שפּעטער געפאָהרען קיין פּאַריז אויף אַ דריי וואָכען האָט זי מיר געבעטען, אַז איך זאָל יעדען טאָג טרינקען שוואַרצע קאַווע מיט׳ן גראַף צוזאַמען און איהם צושרייבען ווי זיין מעגליך. שבת — האָט זי מיר צוגעגעבען — וועט דער גראַף קומען צו דיר אין האָטעל, אַזוי איז עס אויך געווען.

איך פלעג זיך מיט איהם אונטערהאַלטען איבער פאַרשידענע ענינים, איך האָב איהם מיטגעבראַכט וו. זשאַבאָטינסקיס אַרטיקלען איבער זעלבסט־פאַרטהיידיגונג און ער פלעגט מיר ווייזען די בומערען פון דער צייטשריפט אויף ציגאַרעטען־פּאַפּיר, וואָס ער פלעגט בעקומען פון סטרואווען (פּיאָטר בערנאַרדאָוויטש), דאָס פלעגט בעקומען פון פּאַריז די פעטערבורגער אַריסטאָקראַטיע, מען פלעגט זי העצען, זי זאָל רעוואָלטירען געגען דער צאַרישער מאַכט.

די אַריסטאָקראַטיע האָט אָבער דערציילט, אַז ווען סטרואווע איז געווען אַ קינד, האָט איהם זיין דערציהער פון די הענד אַראָפּגעוואָרפען אין פון דעמאָלט אָן איז ביי איהם אַ חסרון אין מוח, געוועהנליך האָט דאָס מיר אויך דער גראַף דערציילט.

איינמאָל האָט ער מיר אָנגעהויבען דריבגען, אַז רוסלאַנד וועט אומקומען נאָר פון שוחד, און פּאַקטיש — האָט ער ווייטער געזאָגט — איז דאָס טאַקע דאָך אַ בעוויז? פאַר וואָס הענגט מען נישט גערשונין?...

איך האָב דערפון פאַרשטאַנען, אַז ער האָט נישט שטאַרק ליב גערשונין.

עס איז אַריבער אַ קורצע צייט, מיטאַמאָל מעלדעט מיר דער שווייצאַר פון האָטעל, „יעווראָפּאַ", וואו איך האָב געוואוינט, אַז צו מיר איז געקומען אַ קיעווער הער בערנשטיין, ער איז אַרויפגעקומען. דאָס איז געווען אַ קרוב פון דער פאַמיליע מאַצקין און אויך פון מיינע שוויגער־עלטערען. אַ גאַנץ פיינער בעל־הבית און אַ פערמעגליכער מענש, ער האָט מיר געגומען דערציילען, אַז ער איז דער שוויגער־פאָטער פון דעם אַרעסטירטען מונבז און אַז דאָס אומגליק איז זעהר גרויס זיין טאָכטער מיט די קינדער ליידען אין קיעוו הונגער און יסורים און אין דער טורמע „קרעסטי" וואו מונבז איז אַרעסטירט געווען צוזאַמען מיט ניעמטשענקאָ איז שוין נאָר געבליבען מונבז, ווייל ניעמטשענקאָ איז דאָרט געשטאָרבען. קיין שום שתדלנות האָט נישט געהאָלפען, דאָס איינציגע, וואָס בערנשטיינען האָט זיך איינגעגעבען, איז אַז מונבז ווייסט דעם אַדרעס פון בערנשטיינען אין פעטערבורג, אַזוי אַז דערפון וועט ער שוין פאַרשטיין, אַז מען „אַרבייט" פאַר איהם און אַז ער איז נישט פון אַלעמען פאַרלאָזען.

נאָכדעם, אַז איך האָב מיך אַביסעל בעקלערט האָב איך געזאָגט בערנשטיינען, אַז ער זאָל מיר געבען דריי הונדערט רובעל, און איך וועל פּרובען עפּעס טון, איך האָב איהם געבעטען קומען צו מיר איינס אַ זייגער אין רעסטאָראַן מיכלעוויטש וואו איך פלעג פרישטיקען אין פעטערבורג, די פרוי מיכלעוויטש איז געווען אַ יודישע. אַ משגיח איז דאָרט געווען פון די רבנים, וועלכער האָט געהייסען קאַץ, געפונען האָט זיך דער רעסטאָראַן אין אַ גוטען פונקט, ער איז געווען גראָד קעגען דעם קייסער׳ס פּאַלאַץ וועלכער האָט געהייסען „אַניטשקין דוואָרעץ", אַזוי אַז מען דערציילט אַז אַ יוד האָט אַמאָל געוואָרפען שיקען פון דער פּראָווינץ אַ בקשה צום קייסער, האָט ער געשריבען דעם אַדרעס: „זיין מאַיעסטעט דעם קייסער, פעטערבורג, אַניטשקין דוואָרעץ, אַנטקעגען דעם רעסטאָראַן פון מיכלעוויטשן...

איך בין אַ זייגער עלף אינדערפריה, פרייטאָג איז דאָס געווען, געגאַנגען צו דעם גראַף קאָנקרין, זיין פּאַלאַץ איז געווען געטיילט אין צוויי אָפּטיילונגען, ווי ביי דער גאַנצער פעטערבורגער אַריסטאָקראַטיע. איינע האָט געהערט דעם גראַף און די אַנדערע — דער גרעפין. דער פּאַלאַץ איז געווען פול מיט משרתים, און מיט יוצא־משרתים, ביי דער אָפּטיילונג פון דער גרעפין איז געשטאַנען אַ שוואַרצער, אַ קאַרליק, זעהר אַ קלוגער יונגעל, איך האָב מיך געלאָזט מעלדען צו דער גרעפין, אַרייבקומענדיג האָב איך איהר ערקלערט, אַז איך האָב איהר געבראַכט דריי הונדערט רובעל אַ מתנה פון אַ יוד בערנשטיין פאַר איהר אַנשטאַלט פון די טויב־שטומע, זי האָט זיך זעהר געפרייט, און מיר געזאָגט אַ קאָמפּלימענט אַז איך בין דער, וואָס פערגעסט זי נישט קיינמאָל.

זי האָט צוגענומען דאָס געלד און זיך געזעצט שרייבען אַ קבלה... שרייבענדיג האָט זי מיטאַמאָל איבערגעריסען; אַ קוק געטון מיר אין געזיכט און געפרעגט:

— זאָג מיר נאָר, דו מוזט אָפּנים האָבען אַ בקשה צו מיר, טאָ זאָג מיר בעסער פריהער. וואָרום טאָמער קען איך דיר נישט העלפען?!

דערויף האָב איך איהר געענטפערט:

— זעלבסטפאַרשטענדליך האָב איך צו דיר אַ בקשה. עס איז דען דאָ אַמאָל אַ צייט, אַז איך זאָל עפּעס נישט האָבען וואָס צו בעטען פאַר וועמען עס איז! נאָר צו דעם געלד האָט עס נישט!

זי האָט זיך אָבער פאַרקעשנט אַז איך זאָל איהר באַלד זאָגען וואָס איך וויל פון איהר, דאַן האָב איך איהר דערציילט, אַז ביי אונז אין קיעווער „קופּעטשעסקער" שוהל איז דאָ אַ בעל־קריאה מונבז, אַן אָרענטליכער יונגערמאַן, איז ער אַריינגעפאַלען אין אַ צרה, ער איז, ווי מען זאָגט, גאָט די נשמה שולדיג, איינער אַ ניעמטשענקאָ האָט געגלויבט דעם רעוואָלוציאָנער גערשוני, אַז ער איז אַן אייידעם אין מינסק, אַז וואו זיין באָמבען איז דער און דער און דערויף האָט ער איהם רעקאָמענדירט מונבזן און מען האָט איהם אַרויסגעגעבען אַ פּאַס פּאָרט, לויט וועלכען ער האָט געראַפּט אַרויס פאָהרען פון רוסלאַנד, מען האָט איהם אויף דער גרעניץ געכאַפּט, האָט מען אויך אַרעסטירט ניעמטשענקאָ און מונבזן, דער ערשטער איז געשטאָרבען און מונבזן האַלט מען ווייטער אַרעסטירט, עס איז דאָך לעכערליך צו גלויבען, אַז ער האָט פון עפּעס געוואוסט און צו דעם איז ער אַ בעל־קריאה, אַ פרומער, היינט זאָג אַליין.

נאָך אַ קליינעם ישוב הדעת האָט זי אַרויסגערופען דעם דירעקטאָר פון פּאָליציי־דעפּאַרטאַמענט אַרבוזאָוו און האָט איהם אַלץ איבערגעגעבען.

אַרבוזאָוו האָט אַ קוק געטון אין די פּאַפּירען און האָט איהר געזאָגט, אַז ער קען נישט העלפען, ווייל דער „סלעדאָוואַטעל" ד.ה. דער אויספאָרשונגס־ריכטער פאַר זעהר וויכטיגע ענינים ביי וועמען אין האַנט דער פּראָצעס געפינט זיך, איז נישט אַ „סאַלאָן־מענש". ער וואַקסט ערגעץ אויף דער פּראָווינץ און מען קען אויף איהם נישט ווירקען.

אַז איך האָב ווידעראַמאָל געגומען שמועסען מיט דער גרעפין, האָב איך איהר פאָרגעשלאָגען אַז מען זאָל אָפּנעהמען דעם פּראָצעס פון דעם ריכטער און איבערגעבען אַן אַנדערען, אויף וועלכען מען קען ווירקען, איך האָב געוואָלט, אַז זי זאָל דאָס בעטען נאָכאַמאָל דורכן טעלעפאָן ביי אַרבוזאָוון, זי האָט אָבער געצווייפעלט צי דאָס קען מען געזעצליך דורכפיהרען און האָט געשיקט רופען דעם גראַף. מיר איז קאַלט געוואָרען אין אַלע אברים, ווייל איך האָב זיך דערמאָנט אָן דעם גראַפס בעציהונג צו גערשונין. דער גראַף איז אַריינגעקומען און האָט זיך מיט מיר בעגריסט איך האָב איהם געזאָגט:

— ענטשולדיגט מיר גראַף, איך וויל אייך נישט שטערען אין אייערע בעשעפטיגונגען, נאָר איין זאַך ענטפערט אונז: צי האָב איך רעכט, אַז איך זאָג דער גרעפין, אַז אַרבוזאָוו, דער דירעקטאָר פון פּאָליציי־דעפּאַרטאַמענט האָט דאָס רעכט אָפּצונעהמען אַ „דיעלאָ" פון איין ריכטער און איבערגעבען אַן אַנדערען ריכטער, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען אַן אויספאָרשונג פון אַ פּאָליטישען פערברעכען?

— אַוואַדאי — זאָגט דער גראַף איז ער קאָמפּעטענט צו טון דאָס, וואָס עס שיינט איהם פאַר פאַסענדער!

— מעהר דאַרפען מיר פון אייך גאָרנישט, איך וועל באַלד אַריינגיין צו אייך, נאָר פריהער וועלען מיר דאָ מיט דער גרעפין איינאָרדנען אונזערע ענינים, איך האָב געבראַכט דריי הונדערט רובעל פאַר איהר אַנשטאַלט.

דער גראַף האָט מיר געזאָגט, אַז ער וואַרט אויף מיר און איז אַוועקגעגאַנגען.

דאַן האָט די גרעפין ווידער אַמאָל אַרויסגערופען אַרבוזאָוון און איהם געזאָגט, אַז דער גראַף מיינט, אַז ער קען צונעהמען די זאַך פון דעם פּראָווינציעלען ריכטער און איבערגעבען אַן אַנדערען. אַרבוזאָוו האָט זיך מעהר נישט געאַמפּערט און צוגעזאָגט צו טון אַלץ, וואָס עס וועט זיין מעגליך, און זי האָט איהם טאַקע באַלד איינגעלאַדען צו זיך אויף אַ וועטשער.

איך בין מיט שמחה געקומען צום גראַף און גערעדט פון בבא־מעשיות, נאָכדעם בין איך געלאָפען אין רעסטאָראַן פון מיכאַלעוויטש, וואו איך האָב שוין געטראָפען בערנשטיינען וואַרטען אויף מיר. איך האָב שטאַרק געגלויבט, אַז מונבז וועט בעפרייט ווערען אינגיכען.

זונטאָג אינדערפריה מעלדעט מיר דער שווייצאַר, אַז עס וואַרט אויף מיר אַ הער. איך האָב איהם געהייסען אַריינגיין, דאָס איז געווען מונבז וועלכער איז בעפרייט געוואָרען און לויט זיין שוויגערפאָטער׳ס בעפעהל איז ער גלייך געקומען צו מיר. ער האָט זיך נישט געטאָרט מעהר אויפהאַלטען אין פעטערבורג.

— וואָס זאָגט איהר — זאָגט צו מיר מונבז — עס איז גאָר אַ מלחמה מיט יאַפּאַן? מען פערקויפט דאָך דעפּעשען וועגען דער מלחמה. איך האָב דערפון גאָרנישט געוואוסט. (סוף).

Dr. med. H. LUBICZ

ספעצ. פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס־קראַנקה

צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32

נעמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָווענד. זונטאָג פון 9—11 בייטאָג.

א בילד פון דעם נייעם הונגער-מארש אויף וואשינגטאן

געשמדט צוליב די מופתים פון א „הייליג מיידל"

(בריף פון ווינע)

ווינער יודען זענען שוין צוגעוואוינט צו שמד און משומדים, עס איז דאָ נישט קיין גרויסע בייזעס צו הערען אַז יודען בייטען דעם גלויבען. געוועהנליך בייטען היגע יודען דעם גלויבען צוליב צוויי אורזאַכען: צוליב ליבע אין הייראַט מיט קריסטען און צוליב קאַריערע.

אַ שמד אויס רעליגיעזע איבערצייגונג איז אַ גרויסע זעלטענהייט.

דערפאַר טאַקע האָט דער שמד פון דעם ווינער יודישען „לינקען" געוועזענעם סאָציאַליסט דר. בענאָ, אַרער ווי ער הייסט מיט זיין יודישען נאָמען בנימין קאַרפעלעס אַרויסגערופען אַ סענסאַציע אין היגע יודישע קרייזען.

דער „לינקער" בענאָ קאַרפעלעס האָט אָנגענומען דעם קאַטוילישען גלויבען צוליב אַ מאָדנע אורזאַך, איהם האָט, ווי די צייטונגען מעלדען, די בעקאַנטע „הייליגע בתולה" טערעזע ניימאַן, פון דער שטאָט קאָנערסרייט, איבערצייגט, אַז דער ריכטיגער גלויבען איז דער קאַטוילישער.

בענאָ קאַרפעלעס איז אַמאָל געווען אַ „לינקער" סאָציאַליסטישער טוער אין ווינען, ער האָט געהאָלפען גרינדען עקאָנאָמישע אַרבייטער־אינסטיטוציעס, ווי קאָנסום־פעראיין, די „האַמער" ברויט־פאַבריק, אַן אַרבייטער־ביכהאַנדלונג און אַנדערע, נאָכהער איז ער געוואָרען נאָך „לינקער" און ער איז אַרויסגעטראָטען פון דער פּאַרטיי, זיין „לינקיזם" איז געווען אַ ברענענדיגער, ער האָט געפּרעדיגט די וועלט־רעוואָלוציע.

ווער איז די דאָזיגע „הייליגע בתולה" וועלכע האָט געהאַט אַזאַ גרויסע רעליגיעזע ווירקונג אויף אַ „לינקען"?

די „הייליגע בתולה" בעווייזט נעמליך וואונדער. זי איז אַ בעקאַנטע בעל־מופת׳טע.

אין קאָנערסרייט, אַ דאָרף אין בייערן, דייטשלאַנד, נישט ווייט פון דער אַמאָליגער עסטרייכישער גרעניץ, איז זי „נתגלה" געוואָרען, האָט זיך אַנטפּלעקט, הייסט עס, מיט איניגע יאָהר צוריק, די „הייליגע בתולה" טערעזע ניימאַן, אַ פויערטע, 35 יאָהר אַלט, די טאָכטער פון דעם פויער מיכאַל ניימאַן.

די „מופתים" וועלכע די „הייליגע בתולה" בעווייזט, זענען פאָלגענדע:

אַלע פרייטאָג נאָכוואַרעמס, אין דערזעלבער שטונדע ווען יעזוס קריסטוס איז אין אַ פרייטאָג צוריק מיט 1932 יאָהר אין ירושלים געקרייציגט געוואָרען פון די רוימער, וועלכע האָבען דעמאָלט געהערשט אין ארץ־ישראל, קריגט טערעזע ניימאַן די אַזוי־גערופענע „סטיגמאַטאַ", דאָס זענען די היילגע וואונדען פון יעזוס. ווען מען האָט איהם אַרייגגעשלאָגען טשוועקעס אין די הענט און פיס און מיט אַ שפּיז געשטאָכען אין ברוסט וועהרענד דער קרייציגונג.

טערעזע ניימאַן האָט אַזעלכע וואונדען אין די הענט און פיס, און אויך אין דער ברוסט. עס הייסט, אַז די וואונדען פערהיילען זיך נישט. אַ גאַנצע וואָך זענען די וואונדען איבערגעצויגען מיט אַ הייטעל, קומט פרייטאָג, ווערען זיי אָפען און נעמען בלוטען.

עס הייסט אַז דאָקטוירים קענען די וואונדען נישט פערהיילען.

ווען ביי דער „הייליגער בתולה" בליטען פרייטאָג די יעזוס־וואונדען ליגט זי צו בעט אין אַ רעליגיעזער בעגייסטערונג. זי דערצעהלט דאַן, אַז זי זעהט די סצענעס פון דער קרייצונג, דעם אַוועקפיהרען לעם ליידענס־צוג פון יעזוס. זי רעדט דאַן איניגע ווערטער אין דער אַראַמעאישער שפּראַך, וואָס איז די שפּראַך פון דער גמרא, וועלכע די יודען אין ארץ־ישראל האָבען דאַן גערעדט, און אויך יעזוס האָט גערעדט אין דער אַראַמעאישער שפּראַך.

דער צווייטער מופת פון דער „הייליגער בתולה" איז דער, וואָס זי פאַסט כסדר. זי פאַסט שוין זאָגט מען, איניגע יאָהר. זי עסט גאָר נישט און טרינקט גאָר נישט. זי האָט אויך נישט די בעדערפעניש פון אויסליידיגען דעם מאָגען, און איהר קערפער־געוויכט ווערט נישט פערקלענערט, און אויך נישט פערגרעסערט, פערשטעהט זיך.

וואָס אַנבעלאַנגט דעם מופת פון די „הייליגע וואונדען", איז עס בעקאַנט אין דער געשיכטע פון דער קאַטוילישער קירכע. פיל הייליגע האָבען בעוויזען דעמזעלבען מופת פון די „סטיגמאַטאַ". די מאָדערנע מעדיצין וויסענשאַפט ערקלערט דאָס אַ רויסדרופען פון די דאָזיגע יעזוס־וואונדען מיט אַן אויסערגעוועהנליכער אָנשטרענגונג פון ווילען פון דעם בעטרעפענדען מענש. עס האָט צו טון מיט אַן אויסערגעוועהנליכער פאָרם פון היסטעריע, זאָגען מעדיצין־דאָקטוירים.

אַ גרעסערער און וויכטיגערער מופת איז דאָס פאַסטען כסדר. אַ מענש קען פאַסטען אַ קורצע צייט, פילייכט איניגע טעג. ווער עס פאַסט לאַנג, מוז שטאַרבען פון הונגער. מיט וואָס ערקלערט זיך אַלזאָ, דער „מופת". וואָס די „הייליגע בתולה" פאַסט שוין איניגע יאָהר?

די רעליגיעזע פאַנאַטיקער זאָגען, עס איז אַ מופת און פטור אַן עסק. דאָקטוירים פון מעדיצין גלויבען נישט אין איבערנאַטירליכע ערשיינונגען. די וויסענשאַפט צווייפעלט אין די מופתים פון דער „הייליגער בתולה". די דאָקטוירים זאָגען, אַז טערעזע ניימאַן שווינדעלט וואַהרשיינליך אַ קאַפּיטשעקע, און זי עסט און טרינקט און טוט מענשליכע בעדערפענישען, ווען קיינער זעהט נישט, אויסער איהרע עלטערען, וועלכע מאַכען יעצען רעם אַ שוויג.

צוריק מיט אַ צייט האָט די קאַטוילישע קירכע געשיקט צו דער „הייליגער בתולה" מאַנאַשקעס, צו בעאָבאַכטען די מופתים פון טערעזע ניימאַן. די מאַנאַשקעס האָבען בעאָבאַכטעט 14 טעג די מופתים און געזעהן די „הייליגע בתולה", צי זי עסט נישט. די מאַנאַשקעס האָבען דאַן בעשטעטיגט, אַז די מופתים זענען עכטע מופתים. די דאָקטוירים פון מעדיצין גלויבען אָבער אויך נישט די מאַנאַשקעס, און זיי פאָדערען, אַז טערעזע ניימאַן זאָל גענומען ווערען אין אַ שפּיטאָל, וואו די דאָקטוירים וועלען האָבען די ריכטיגע וויסענשאַפטליכע געלעגענהייט צו קאָנטראָלירען איהרע „מופתים".

די „הייליגע בתולה" וויל אָבער נישט געהן אין שפּיטאָל, און זי וויל זיך נישט לאָזען קאָנטראָלירען פון דאָקטוירים.

מילא נישט — איז נישט. דאַרף מען נישט, הייסט עס, בלייבען די מעדיצין־דאָקטוירים ביי זייער וויסענשאַפט, און די „הייליגע בתולה" ביי איהרע מופתים, אַבי געזונד.

אינטערעסאַנט אָבער איז אויך דער פאַקט, אַז די קאַטוילישע קירכע האָט ביז איצט טערעזע ניימאַן נישט אַנערקענט אַלס הייליגע.

דערוויל אָבער פאָהרען צענדליגער טויזענדער מענשען פון אַלע לענדער עולה רגל זיין צו דער „הייליגער בתולה", רעליגיעזע פאַנאַטיקער דערצעהלען זיך די מופתים און גלויבען די מופתים. קיין געלד ווערט פון די בעזוכער נישט גענומען.

צווישען דעם עולם בייגערגע מענשען, וועלכע זענען עולה־רגל צו דער „הייליגער בתולה", האָט זיך לעצטענס אויך געפונען דער יודישער „לינקער" ד״ר בענאָ קאַרפעלעס, וועלכער איז אויך אַ שטיקעל שרייבער. ער שרייבט, נעמליך, פון צייט צו צייט אַרטיקלען אין די צייטונגען אויף פאַרשידענע טעמעס.

דער „לינקער" קאַרפעלעס האָט, אַלזאָ, געמאַכט אַ בעזוך ביי דער „הייליגער בתולה" אין קאָנערסרייט. ער האָט געזעהן און, מסתמא אויך, געהערט די „מופתים" וועלכע די „הייליגע בתולה" בעווייזט. און ער האָט זיך איבערצייגט, מסתמא, אַז די מופתים זענען נישט קיין שווינדעל, נאָר טאַקע אמת׳ע מופתים פון הימעל, און בענאָ קאַרפעלעס איז געוואָרען גלויביג. ער האָט זיך געשמד׳ט און אָנגענומען דעם קריסטליכען גלויבען. ער איז געוואָרען אַ פרומער קאַטאָליק און אַ בעגייסטערטער און גלויביגער אָנהענגער פון דער „הייליגער בתולה" און ער פּרעדיגט וועגען איהרע מופתים.

זיין חלק עולם הבא, זאָגט ער, איז איצט געזיכערט.

ל—ו.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאָנטאָג
כ
19
כסלו תרצ"ג

דעצעמבער

זון־אויפגאנג 7.24
זון־אונטערגאנג 3.27

די נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה - פערוואלטונג

האָט שנעל ערלעדיגט א גאנצע רייה פראגען

די נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה־פערוואַל־טונג האָט בעטראַכט אַ גאַנצע רייה לויפענדע ענ־ינים. נאָכ'ן אַדורכלייענען דעם פּראָטאָקאָל פון דער פריהערדיגער זיצונג ווערט אַדורכגעלייענט אַ ציר־קולאַר פון דער סטאַראָסטווע אין וועלכען ס'ווערט געזאָגט, אַז צוליב דעם וואָס די קהלות פּרעלימינירען אין זייערע בודזשעטען עטאַט אין אַזאַ הויך, וועל־כען מ'קען דערנאָך נישט איינקאַסירען, ווערט בע־אויפטראַגט אַריינצושטעלען אין די בודזשעטען פּופ־צעהן פּראָצענט פון עטאַט אַלס אַזעלכען וואָס וועט נישט איינקאַסירט ווערען. די קהלה־פערוואַלטונג בעשליסט אויפמערקזאַם צומאַכען די סטאַראָסטווע, אַז אין די בודזשעטען פון דער לאָדזער קהלה־פערוואַלטונג פּראַקטיצירט זיך שוין דער דאָזי־גער אופן זייט עטליכע יאָהר.

די פינאַנץ־קאַמער איז שוין געקומען צו אַ הסכם מיט דער קהלה־פערוואַלטונג וועגען דעם אופן פון אויספיהרען עקזעקוציעס פאַר'ן

פערלעגענעם עטאַט

צוליב דעם האָט די קהלה שוין איבערגעשיקט אין די שטייער־אַמטען די ערשטע 79 ענינים צו ערלעדיגען.

ס'ווערט דאַן גענומען צו קענטניש די בעשלו־סען פון די לעצטע ראַט־זיצונגען. ווייטער ווערט בעטראַכט די פראַגע פון לאָקאַל אויף שענקע־וויטש 26, אין וועלכען ס'געפינט זיך דער פרויען פעראיין „וויזאָ" וואָס געהער צו דער קהלה און אין וועלכער „וויזאָ" האָט זיך נישט־געזעצליך אַריינ־געצויגען.

דאָקטאָר רומקאָווסקי לעגט פאָר צוריקצוציהען פון געריכט די אָנקלאַגע וועגען עקסמיטירען און אָנערקענען „וויזאָ" אַלס לאָקאַטאָר. דער פאָרשלאַג ווערט אָפּגעוואָרפען און ס'ווערט בעשלאָסען ווייטער צו פיהרען דעם פּראָצעס וועגען

עקסמיטירען „וויזא"

ווי בעקאַנט געהער 37 פּראָצענט פון דעם הויז אויף שענקעוויטש 26 צו דער קהלה, דאָס איז פערשריבען געוואָרען דורך דעם פערשטאָרבענעם יוזעף פרענקעל. דאָס פערמעגען איז אָבער נישט צוטיילט געוואָרען און די קהלה־פערוואַלטונג האָט דעריבער בעשלאָסען אַרויסצוטרעטען אין גע־ריכט מיט אַ פאָדערונג צו פערטיילען דאָס פער־מעגען, כדי די קהלה זאָל וויסען וואָס געהער צו איהר.

ס'ווערט דאַן בעטראַכט די ווענדונג פון דער פערוואַלטונג פון דער מקווה אויף גדאַנסקאַ גאַס אין דער ווענדונג ווערט אָנגעוויזען אַז די מקווה אַרבייט מיט אַ דעפיציט פון צעהן טויזענד זל. און וועט זיך מוזען פערמאַכען. די מקווה פערוואַל־טונג פערלאַנגט פון דער קהלה אָדער צו דעקען דעם דעפיציט אָדער איבערנעהמען די גאַנצע מקווה מיט'ן בנין וואָס בעטרעפט

40 טויזענד דאָלאַר

אין דער פראַגע ווערט בעשלאָסען צונויפצו־רופען אַ קאָנפערענץ מיט די פראַקציעס אין דער קהלה־פערוואַלטונג און קהלה־ראַט.

ס'ווערען בעשטעטיגט די בעשלוסען פון דער ווירטשאַפטס־קאָמיסיע וועגען איבערבויען דאָס בית המדרש אויף וואָלבאָרסקאַ 20 אויף די ערשטע אַר־בייטען איז בעשטימט געוואָרען 2200 זלאָטעס, און וועגען פערפאַכטען דעם קהלה־פּלאַץ אויף זאַכאָד־ניאַ 58.

ווייטער ווערען בעשטעטיגט די בעשלוסען פון דער סאָציאַלער הילפס־קאָמיסיע וועגען די בעשטימ־טע אונטערשטיצונגען אויף אַ סומע פון 3575 זל. און די בעשלוסען פון דער פינאַנץ־ און בודזשעט־קאָמיסיע וועגען רעקורסען און עטאַט־אויסמעסטונ־גען. אויף דער ווענדונג פון שטעטישען שול־ראַט אַז די קהלה זאָל אונטערשטיצען די אַקציע צו דער־נעהרען שול־קינדער, האָט די קהלה־פערוואַלטונג בעשלאָסען צו ענטפערען אַז היות ווי די

קהלה האט זיך געווענדעט צום שול־ראט

וועגען דערנעהרען אויך די קינדער פון דער קהלה שער תלמוד־תורה און פון דאַרט איז נאָך קיין ענט־פער נישט געקומען ווערט די פראַגע אָפּגעלעגט ביז ס'וועט קומען אַזאַ ענטפער.

„טאָז" האָט געענטפערט דער קהלה־פערוואַל־טונג, אַז זי איז גרייט צו געבען 6 ליטער מילך טעג־ליך פאַר די קינדער פון דער קהל'שער תלמוד־תורה אויב די קהלה וועט צוגעבען אַנדערע 12 ליטער טעגליך. ס'ווערט בעשלאָסען זיך צו פער־שטענדיגען מיט אַ פאָרשטעהער פון „טאָז", וועגען דער דערנעהרונגס־אַקציע פון די קינדער אין דער קהלהשער תלמוד - תורה, ס'ווערט אויסגעהערט דער בעריכט פון דער קאָמיסיע, וועלכע האָט לוס־טריהרט די טעטיגקייט פון דער גמ"ח. „נותן לחם", דעריוף ווערט בעשלאָסען צו רופען אַ קאָנפערענץ מיט די פאָרשטעהער פון „נותן לחם" כדי אַרומ־צורעדען די פראַגע פון אַרויסגעבען מיטאָגע פאַר אָרימע יתומים דורך דער קופה פון „יתומים ולחם".

דער „החלוץ המרכזי" האָט זיך געווענדעט וועגען אַ סובסידיע אין דער הויך פון 3700 זלאָטעס פאַר צוואַנציג חלוצים וואָס פאָהרען אַרויס קיין ארץ־ישראל. ס'ווערט בעשלאָסען צו געבען אַ סוב־סידיע אין דער הויך פון... 200 זלאָטעס, ווייטער ווערט בעשלאָסען

אפּצוּוואַרפען די ווענדונגען פון קרן־קימת

און פון וועד הישיבות אין ווילנא וועגען סובסי־דיעס, צוליב דעם וואָס די קהלה קען נישט עפענען קיין נייע פּאָזיציעס אין בודזשעט.

דעם וועלט־פערבאַנד פון „שומרי שבת" אין בערלין ווערט בעשטימט אַן איינמאָליגע סובסידיע אין דער הויך פון 150 זלאָטעס.

ס'ווערט בעשטעטיגט דער קאַסע־בעריכט פאַר דעם חודש נאָוועמבער, וועלכער שליסט זיך מיט דער סומע פון 163,940 זלאָטעס.

אין דער קאָמיסיע פון אויסמעסטען דעם עטאַט זאָגען: פון זאָקען־פאַבריקאַנטען־פעראיין ב. גריני־וועגען נאָך צוקאָאָפּטירט געוואָרען פאָלגענדע פער־בער"ג, פון קאָמי־וואָיאַושאָרען־פעראיין — יעקב קלעצקי, פון סוחרים־פעראיין פעטריקאָווער 73 — אַמזעל און ש. האָפמאַן, דאַן יעקב פערסטער און הערשקאָוויטש און יוסף געלבאַרד פון פּאָלקיסטי־שלמה פרידמאַן פון באַלוט, שלמה טאַרקאָ, מאיר שען האַנדוערקער און קאַמפעל, נאַפּאַסטעק און קלעפּקאַרטשיק פון קליינהענדלער - פעראיין פאַר מאַרסקאַ 15.

דאָקטאָר רומקאָווסקי פּראָטעסטירט געגען דעם אופן פון הערגעצען די ליסטעס. מיט דעם ווערט די זיצונג געשלאָסען.

פעריען אין די שולעס

(א) דעם קומענדיגען דאָנערשטאָג, דעם 22 דעצעמבער וועלען פאָרקומען די לעצטע נאָר־מאַלע לעקציעס סיי אין די פאָלקס־שולען, סיי אין די אַלע איבעריגע לעהר־אנשטאַלטען.

מיט'ן 23 ה. ח. הויבען זיך אָן די ווינטער־פעריען, וועלכע וועלען דויערן ביז'ן 15 יאַנואַר 1933 איינשליסליך.

די נאָרמאַלע לימודים וועלען זיך אַזוי־אַרום אָנהויבען דעם 16־טען דעמזעלבען חודש.

איז קאמף מיט'ן קריזיס

א צוזאַמענפאהר אין ווארשא פון האַנ־דעלס־ און אינדוסטריע־קאמערן

(א) היינט הויבט זיך אָן אין ווארשא אַ דריי־טאָגיגער צוזאַמענפאָהר פון פערבאַנד פון די האַנ־דעלס און אינדוסטריע־קאַמערן.

צו דעם דאָזיגען צוזאַמענפאָהר זענען אויך אַרויסגעפאָהרען פאָרשטעהער פון דער לאָדזער האַנ־דעלס־קאַמער.

לויט ווי מ'אינפאָרמירט אונז, וועט דער צו־זאַמענפאָהר זיך מתעסק זיין מיט'ן ענדגילטיגען פאָרמולירען אַ דרינגענדען פּראָגראַם פון קאַמף מיט'ן קריזיס.

דאָס פּראָגראַם זאָל זיך דער עיקר שטיצען אויף די טעזען, וואָס זענען פעסטגעשטעלט געוואָ־רען דורכ'ן געוו. מיניסטער קלאַרנער, וועלכער איז איצט פּרעזעס פון דער האַנדלס־קאַמער אין ווארשע.

די לאָדזער דעלעגאַטען זאָלען אויפ'ן צוזאַ־מענפאָהר אַרויסטרעטען מיט אַ ספּעציעלען פּראָ־יעקט פון קאַמף מיט'ן קריזיס.

פייערליכע אקאדעמיע

צום צעהנטען יאהרצייט נאכ'ן טויט פונ'ם ערשטען פוילישען מלוכה - פרעזידענט

(א) נעכטען, צום 10־טען יאָהרצייט נאָכ'ן טראַגישען טויט פונם ערשטען פוילישען מלוכה־פּרעזידענט, גאַבריעל נאַרוטאָוויטש, איז אין דער פילהאַרמאָניע פאָרגעקומען אַ פייערליכע אַקאַדע־מיע, געווידמעט זיין אָנדענק.

אין דער אַקאַדעמיע האָבען, צוו. אַנד. אָנטייל־גענומען פאָרשטעהער פון דער אַדמיני־סטראַטיווער מאַכט, פון דער זעלבסטפערוואַלטונג, מיליטער, פּאָליציי א. אַ. וו.

די אַקאַדעמיע האָט זיך פערענדיגט מיט אַ מוזיק־קאָנצערט.

פאלשע 10־נער און 2־ער זל.

(א) אין פערקעהר — בפרט אויף די מערק צווישען די אָנקומענדע פויערים — האָבען זיך בע־וויזען פאַלשע, זילבערנע צעהנער זל. וואָס זענען גאַנץ געשיקט נאָכגעמאַכט.

עס זענען אויך פערנאָטירט געוואָרען עטלי־כע פאַלען פון לאָזען אין גאַנג פאַלשע, נייע 2־ער זלאָטעס.

פּאָליציי האָט פּעראָרדענט אַן ענערגישע אָב־סערוואַציע, כדי צו ענטדעקען די פעלשער.

פערוואונדעט דורך אנ'אויטא

(א) מחמת דער שולד פון שאָפער איז נעכ־טען אויף רוג 1 מאי און גדאנסקא פערוואונדעט געוואָרען אין די פיס מיט א בלאָטניק פון אַנ' אויטא, דער 50־יעהריגער שלמה טשענסטאָכאָווסקי (פון נאַרוטאָוויטשא 9).

פאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אהיים. דעם שאָפער האָט מען צונויפגעשטעלט א פּראָטאָקאָל.

וואס פאר א שטייער־רעפארמען דארף מען און ווי אזוי זאל מען ליקווידירען די פערלעגענע שטייערן

פּאָסטולאטען פון דער לאָדזער האנדעלס־קאמער

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, זענען אויף דער דאָנערשטאָג'דיגער זיצונג פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער, אָנגענומען געוואָרען אַ גאַנצע רייה פּאָסטולאַטען און פאָדערונגען, וואָס דאַרפען פאָרגעשטעלט ווערען דער רעגירונג אין קאַמף פאַר אָפּשוואַכען דעם קריזיס.

אין שטייער־פראַגען זענען אָנגענומען גע־וואָרען פאָלגענדע פאָדערונגען:

1) ווייטער פיהרען די אַקציע פון אָרדנונג־ברענגען די שטייער־אויסמעסטונגען און אַפּעלאַ־ציעס, אין דער ריכטונג פון רעאַלען צופּאַסען די שטייער־אויסמעסטונגען צו די פּאַקטישע פערדינסט־פערהעלטנישען און די הכנסות פון די שטייער־צאָהלער.

2) אויסמיידען נוצלאָזע עקזעקוציעס, וועלכע רואינירען די שטייער־צאָהלער ביים גלייכצייטיגען בעגרעניצען די עקזעקוציעס נאָר צו פּאַקטישע נישט לאַיאַלע שטייער־צאָהלער.

3) נאָרמירען דעם אופן פון בעשטייערן די קליינע צאָהלער, וועלכע צאָהלען לויט אַ „רי־טשאַלט".

4) געבען הנחות אויפ'ן געביט פון פּאַטענ־טען פאַרן יאָהר 1933, לויט'ן מעמאָריאַל וואָס איז ערשט נישט לאַנג פאָרגעשטעלט געוואָרען דעם פינאַנץ־מיניסטעריום דורך דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער.

5) בעגייען די קראַפט פון צירקולאַר אויפ'ן געביט פון פּאַטענטען פאַר אינדוסטריע־אונטער־נעהמונגען, וועלכע ווילען פערגרעסערן די צאָהל אַרבייטער.

6) מאָדיפיצירען די בעשטימונגען פון דער אויספיהרונגס־פעראָרדנונג וועגען אומזאַץ־שטייער.

7) כדי צו ליקווידירען דעם איצטיגען אופן פון נעהמען אומזאַץ־שטייער, דאַרף מען נעהמען דעם דאָזיגען שטייער נאָר פון דער ערשטער קוועלע, וואו ס'ווערען אויסגעאַרבייט די רויה־שטאָפען, אין דער ערשטער רייה דאַרף דאָס חל זיין אויף דער טעקסטיל־אינדוסטריע.

8) נאָרמאַליזירען דאָס געזעץ וועגען אומזאַץ־שטייער אין דער ריכטונג פון קלאָהרען פעסטשטע־לען, אַז פאַר דעם אומזאַץ־שטייער איז פערענט־וואָרטליך נאָר דאָס בעוועגליכע פערמעגען פון דער אונטערנעהמונג.

9) געזעצליכע ליקווידאַציע פון פערמעגענס־שטייער.

10) צוגרייטען אַ באָדען פאַר דער רעפאָרם פון הכנסה־שטייער אין דער ריכטונג פון איינפיה־רען דעם פּרינציפּ פון בעשטייערן רעכטליכע פּערזאָנען אויפ'ן יסוד פון דעם פערדינסט, ביים גלייכצייטיגען אָנווענדען דעם סיסטעם פון איינ־מאָליגען בעשטייערן.

11) רעוואַלידירען די איצטיגע סקאַלע פון הכנסה־שטייער.

אין דער פראַגע פון פערלעגענע שטייערן זענען אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע פּאָסטו־לאַטען:

כדי צו רעאַליזירען דאָס געזעץ פון 10־טען מערץ 1932 וועגען בעצאָהלען די פערלעגענע שטייערן אויף אַן אופן, וואָס ענטשפּרעכען די בעדערפנישען פון ווירטשאַפטליכען לעבען אין הסכם מיט די מעגליכקייטען פון מלוכה־אוצר — דאַרף מען נאָרמירען די פראַגע פון ליקווידירען די פערלעגענע שטייערן אויף פאָלגענדע יסודות:

א) די פערלעגענע חובות פון מלוכה'שע און זעלבסטפערוואַלטונגס־שטייערן דאַרפען נאָכגעזעהן ווערען, כדי אויסצואעלימינירען פון זיי די פיקטיווע אָדער אַזעלכע, וואָס מ'קען נישט איינקאַסירען. די חובות, וואָס מ'קען מעהר נישט אויפמאָהנען דאַרפען געשטראָכען ווערען און די דעציזיע אין דער פראַגע דאַרף געהערען צו דער מאַכט פון דער ערשטער און צווייטער אינסטאַנץ, ביי דער צוזאַמענאַרבייט פון בירגער.

ב) דאָס אָפּצאָהלען פון די חובות, וואָס וועלען אָנערקענט געוואָרען אַלס אַזעלכע, וואָס מ'קען איינמאָהנען, דאַרף פינאַנדערגעלעגט ווערען אויף ראַטעס אויף א צייט פון 8 ביז 10 יאָהר. צוליב דעם קריזיס, דאַרפען די ראַטעס אין די ערשטע יאָהרען זיין קלענער און נישט איבער־שטייגען 10 פּראָצענט יעהרליך, פון דריטען יאָהר אָן קענען די ראַטעס ווערען אַביסעל גרעסער.

ג) אַלס פערלעגענע שטייערן דאַרפען בע־טראַכט ווערען אַזעלכע, וואָס זענען ענטשטאַנען פון מלוכה'שע און זעלבסטפערוואַלטונגס־שטייערן, וועלכע זענען געווען צאָהלבאַר ביז'ן 1 יוני 1931. ביז צו דער צייט דאַרפען געשטראָכען ווערען אַלע פּראָצענטען און שטראַפען פאַר נישט צאָהלען אין טערמין, צו די ראַטעס דאַרף נישט צוגערעכענט ווערען קיין שום פּראָצענט. שטייער־צאָהלער, וועל־כע וועלען יעדעס יאָהר גוטווילּיג צאָהלען מעהר וויפיל זיי דאַרפען אין דער הויך פון 100 פּראָ־צענט וויפיל מ'בעטרעפט די ראַטעס, דאַרפען בע־קומען א באָניפיקאַט פון 100 פּראָצענט.

ד) דאָס רעכט אויף די דערמאָהנטע ראַטעס, ביים פּונקטליכען אָפּשטעלען די עקזעקוציעס, האָבען די שטייער־צאָהלער, וועלכע צאָהלען זיי־ערע לויפענדע שטייערן אין די נאָרמאַלע טער־מינען.

ה) אין אַלע פאַלען, ווען דער שטייער־צאָהלער האָט גלייכצייטיג א פאָרדערונג צום מלוכה־אוצר, דאַרף פון דעם פערלעגענעם שטייער־חוב אָפּגערעכענט ווערען די סומע, אויף וועלכע דער צאָהלער האָט א פאָרדערונג.

רעשטען

לאדז, נאָוואָמיעסקא 5
פראָנט, 2־טער שטאָק

פערשידענע קאָמגאַרנס
ביליצער, טאַמאַשאָווער און לאָדזער
אויף אַנציגער און פּאַלטענס

ווי אויך די מאָדערנסטע דאַמען־שטאָפען אויף פּאַלטענס און קאָסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געדענקט נאָר
אין פראָנט, II שטאָק

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 90־216

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוועכע. אַלע ארט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8–2 און פון 5– 9 אָוונט.
בעזונדער וואַרטע־צימער פאַר פרויען.

אפטייקעז
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) א. דאנצער, זגערזשער 57; וו. גראש-קאווסקי, 11-טער ליסטאפאד 15; ס. גארפיין-פילסודסקיעגא 54; ס. בארטאשעווסקי, פיעטריקאווער 164; ה. רעמבעלינסקי, אנדזשעיא 28; שימאנסקי (פשענדזעלניאנא 75.

מ'פאלט פאר הונגער אין דער גאס

(2) פאר'ן הויז נומער 12 אויף דער קויעטשיסטא-גאס איז אוועקגעפאלען פאר הונגער און אויסשעפונג דער 55-יאהריגער, עמיל סטאכורסקי, אן ארבייטסלאזער און א היימלאזער.

נאכ'ן ערטיילען ערשטע הילף, האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל כיים שטאטישען זאמעל-פונקט.

(א) דאס נעמליכע איז געשעהן מיט'ן ארבייטסלאזען און היימלאזען, 54 יעהריגען סטאניסלאוו קורדא, אין דער טראמוואי-פאטשעקאלניע אויפ'ן באלוטער מארק.

וועגן דער רעגירונגס-עמעריטור פאר'ן מאלער טרעמבאטש

דעפ. מינצבערג האט זיך געווענדעט צו דעם קונסט-דעפארטאמענט ביים בילדונגס-מיניסטעריום וועגען דער עמעריטור אין דער הויך פון 200 זל. א חודש, וואס איז בעשטימט געווארען פאר'ן פערדינסטפולען לאדזער מאלער טרעמבאטש, און וועלכע ווערט נישט אויסגעצאהלט.

דער לייטער פון דעפארטאמענט ד"ר זאוויסטאווסקי האט ערקלעהרט, אז שוין די נאהענטסטע טעג וועט ער דעם ענין פארשטעלען דעם בילדונגס-מיניסטער און וועט פועלן, אז די עמעריטור זאל אויסגעצאהלט ווערען.

פערטשאדעט א גאנצע משפחה

(2) מיט'ן אנקומען פון ווינטער הויבט זיך אן א סדרה פערטשאדענישען.

לעת עתה האבען מיר שוין נאטירט א רייהע אזעלכע פאלען, וואס נעהמען זיך דער-עיקר פון אומפארזיכטיגען הייצען און פעהלערהאפטע איינועלען.

נעכטען האט זיך ווידער פערטשאדעט א גאנצע ארבייטער-משפחה אויף דער קראשעווסקיעגאגאס 11, און דער פאגאטאוויע-דאקטאר האט געהאט א שווער שטיקעל ארבייט ביז ער האט דארט אפגעמינטערט: דעם באלעבאס פון דער דירה, קאזשימיעזש באיאנאווסקי און זיינע בני בית: זיין ווייב, סטאניסלאווא און די קינדער — באלעסלאוו, אירענא, קאזשימיערא און וואצלאוו.

יעדער ליבהאבער פון שעהנער קונסט
דארף בעזוכען די
בילדער-אויסשטעלונג
פון בעריהמטען קונסט-מאלער
יעקב ראטבוים
אין לאקאל פון „בני ברית"
פיעטריקאווער 90.

דאנערשטאג קאן מען בילליגער פאהרען קיין ווארשא און אויך צוריק

(א) א דאנק די בעמיהונגען פון „ארביס" קורסירט יעדען דאנערשטאג א ספעציעלער גרופען-צוג לאדז — ווארשא, און ווארשא — לאדז, וואס די רייזע אויף איהר מאכט אויס, אין איין זייט, 7 זל. מיט 40 גר.

דער צוג גייט אפ פון לאדז (פון דער לאדזער פאבריק-באהן) 7 מיט 28 אינדערפריה און קומט צוריק 20 מיט 55 (ד. ה. 5 מינוט פאר 10 אינאווענד).

גילטיג זענען נאר די בילעטען, וואס ווערען אויסגעקויפט אין „ארביס" (פעטריקאווער 65).

מען איז זיך מקדים
ווייל מען וויל אפהיטען פאר ערב-יום-טוב-גנבות

(2) די לאדזער פאליציי-קאמענדע האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג די פאליציי-קאמיסאריאטען אז די בעזונדערע פאליציאנטען זאלען גוט אכטונג געבען אויף די פערקויפס-פלעצער, וואו די בעוועגונג פערגרעסערט זיך געוועהנליך ערב יום-טוב, און דאס נוצען אויס גנבים פאר וועלכע עס מאכט זיך א מציאה...

מחמת דעם ווערט צוגעגרייט א גרעסערע צאהל פאליציאנטען, וואס זייער אויפגאבע וועט זיין שטרענג אפצוהיטען די פערשידענע האנדעלס-פלעצער, האליעס, מערק א. אז. וו.

אויך אין די חגא-טעג, ווען די געוועלבער וועלען זיין געשלאסען, וועט פאליציי וואכען, אז מ'זאל זיי נישט בעגנבענען.

א מארד הינטער קאליש
דער'הרג'עט א יודען מיט א דישעל איבער'ן קאפ

(2) די וואיעוואדישע פאליציי-קאמענדע האט בעקומען א מעלדונג, אז דעם פאריגען פרייטאג איז אין דעם שטעטעל גאדזשישע דער'מארדעט געווארען א קאלישער סוחר.

אין דעם דאזיגען טאג איז אין דעם דאזיגען שטעטעל פארגעקומען א יאריד, אויף וועלכען עס זענען זיך אנגעפאהרען א סך קאלישער סוחרים. צווישען אנדערע איז דארט אהינגעקומען דער קאלישער סוחר פישעל איסליק.

צווישען איהם און איינעם פויערים איז אויסגעבראכען א מחלוקה און דערנאך — א געשלעג. בינד לביני האט איסליק בעקומען מיט א דישעל אין קאפ און איז דערהרג'עט געווארען.

אלע שלעגער זענען תיכף ענטלאפען.

מען איז זיך משער, אז דער מארד איז געווען א געפלאנטער, און די קריגעריי איז ספעציעל פראוואצירט געווארען.

—=):O:(=—

אז מ'ווערט נישט געוועהלט אלס גבאי
ווענדעט מען זיך צום סטאראסטא

די צוויי גבאים פון דער שוהל אויף קעלמא 15 אברהם ווינטרויב אויף מארשיגער 38 און דוד קויפמאן קעלמא 22 האבען נישט געהאט קיין מזל ביי די נייע וואהלען צו דער פערוואלטונג פון דער גמלות-חסדים-קאסע וואס געפינט זיך ביי דער דערמאהנטער שוהל, אלס פרעזעס פון דער גמלות-חסדים-קאסע איז גאר געוועהלט געווארען א געוויסער לייב בערגמאן פון קעלמא 28.

וואס טוען ווינטרויב מיט קויפמאנען? נישט מעהר און נישט ווייניגער נאר זיי שרייבען אן א „פאפירעל" צום לאדזער סטאראסטא, אז היות זוי אין א שוהל טאר זיך נישט געפינען קיין שום אנדערע אינסטיטוציע און בערגמאן האט זיך פארט געמאכט א גמלות-חסדים-קאסע זאל די סטאראסטווע צומאכען די גמלות-חסדים-קאסע.

דער סטאראסטווא האט נישט געוואוסט וואס צו טון מיט דעם דאזיגען מסירה'לע און האט דאס פאפיר איבערגעשיקט צום ראבינאט, אז דער ראבינאט זאל זיך ארויסזאגען, צי דאס פיהרען א גמלות-חסדים-קאסע איז געגען יודישען דין.

דער ראבינאט האט צונויפגערופען די יודען פון דער שוהל, אז זיי זאלען צווישען זיך אדורכקומען.

—=:X:=—

„אראראט"
קאמעראל- און קליין-קונסט-טעאטער
קינסטל. אנפיהרונג: משה בראדערזאן. אלעע 1 טער מאי 2.
היינט, מאנטאג — 1 פארשטעלונג: 9.30 אוונט
אין פינטשעוו טאגט שוין
פראגראם: 1) פראלאג; 2) ווי אזוי געהט דער ניגון; 3) א זיס לעבען; 4) דער חזן פון באנאפאל; 5) טאנגא; 6) קינדער-שפיל; 7) גלאקען-געקלאנג; 8) וקבצנו יחד... 9) טאנץ; 10) פארטענצערין; 11) ביים פארקאן; 12) כל-בו-באיס; 13) צרות פון יא-יא (מאנאלאג); 14) אפגעשפילט א טעאטער; 15) אין פינטשעוו טאגט שוין... (פינאל)
טעקסטן: משה בראדערזאן, י. אבערזשאנסק, מונקעלער, לוסטיגער פעטימיסט. מוזיק—קאמפאזיטאר: דוד בייגעלמאן. דעקאראציעס: דינה מאטוס און א. הענדלער. קינסטלער. מאנק-כווארמעס. אריעסטער אנגעפיהרט פון דוד בייגעלמאן.

יודיש טעאטער
„סקאלא"
שרודמיעסקא 15, טעל. 232-33
די בעליבטע סוברעטע
רעגינא צוקער
דער בעריהמטער ארטיסט
הערמאן פעניגשטיין
צוזאמען מיט'ן ערשטקלאסיגען אנסאמבל
היינט, מאנטאג, 9 אוונט היינט!
צו בילליגע פרייזען — פון 60 גר. ביז 2 זל.
צום 8-טען מאל די העכסט שפאנענדע און אינטערעסאנטע פיעסע אין 3 אקטען 2 בילדער מיט געזאנג און טאנץ
צוליב א פרוי
מיט רעגינא צוקער און הערמאן פעניגשטיין אין די הויפט-ראלען.
אכטונג! אכטונג!
נאך גרויסע סוקצעסען אין פאריז, לאנדאן און בוקארעשט, קומט נאך לאדז די בעריהמטע
מאלי פיקאן
פרטים קומען.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

קאנסום אויף די חגאות

נישט געקוקט דערויף, וואס דער קריזיס נעהמט ארום וואס אמאל מעהר ברייטערע קרייזען פון אונזער שטאט, האבען די לאדזער נאך נישט רעזיגנירט פון דער שעהנער טראדיציע צו בעשענקען זייערע נאהענטע מיט א ווייהנאכטס-געשאנק.

די דירעקציע פון איינציגען אין אונזער שטאט ווארען-הויז קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור ארדענט איין א בילליגע וואך פאר געשענקען. טיש-בעדעק, איבערצוג, ווי אויך דאמען און הערען-וועש פון דער העכסטער קוואליטעט און א גרויסען אויסוואהל שטרימף, שקארפעטען און טאשען-טיכלעך, סוועטערס זיידענע און וואלענע, אלעראָרט שירצען — דאס זענען פראקטישע ווייהנאכטס געשאנקען, וואס עס עמפפעהלט קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור.

דעריבער מאכע, נישט קוקענדיג אויף דער שווערער ווירטשאפטליכער דעפרעסיע פון דעם גרעסטען טייל לאדזער, וועלען אלע קענען זיך פערזעהען מיט געשאנקען פאר די נאהענטע אין קאנסום צו די אויסערסט בילליגסטע פרייזען.

א יוגענדליכער זעלבסטמערדער

(2) נעכטען האט אין טויער אויף קילינסקיעגא 115 אויסגעטרונקען סם דער 17-יעהריגער ארנא ברענדעל.

אין א שווערען צושטאנד האט איהם פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

די סיבה — גרויס דחקות.

ר. איזראעל

משפחות אין פלאמען
סענסאציאנעלער ראמאן פון יודישע פאמיליען-לעבען

(46

— מיט וועמען זאל איך אזוי אויף דער גיך חתונה האבען מאקס אויסגעשטעלט א פאר גרויסע אויגען אויף הענריקען.

— מיט וועמען דו ווילסט נאר, יעדער ס'וועט דיר נאר אונטערקומען אונטער דער האנד, אבי זיך ארויסראטעווען פון דער לאגע, אויסער — ווען דו ביזט אין אנאמת'ן פערליבט אין פעלא בארנשטיין.

— טפו, אלדאס ביז אויף מיינע שונאימס קעפ, וואס דיר פאלט איין. זי איז טאקע אנא'א ערטישליך ווייבעל, איך האב אליין האס איז צווישען אונז פארגעקומען געהאלטען פאר א לייכטען פלירט, איצט קען איך נישט קוקען אויף דעם ארט, וואו זי שטעהט.

— אויב אזוי האב איך נישט פאר דיר קיין אנדער עצה, האט הענריק געזאגט, איבערדריסיג זיך אויף דער אנדערער זייט, ווי די, אז דו זאלסט וואס גיכער נעהמען א מיידעל און חתונה האבען מיט איהר, און איצט לאז מיך שלאפען און האב מיר א גוטען שליטוועגס.

— מיט וועמען זאל איך חתונה האבען, אכיבא מיט מיין אלטער ניאנקע, וועלכע דינט נאך ביי אונז אין הויז.

— זאל דיר זיין מיט מזל.

מאקס איז אוועק פון הענריקען א צוטראגענער און אויפגערעגטער. אהן הענריקען האט ער אליין אויך געוואוסט אז פון פעלא בארנשטיין וועט ער אזוי לייכט נישט פטור ווערען, ער האט געקענט די שלאנג, וואס לאוערט אויף דעם מאנס טויט זוי אויף אן אויסלייזונג, אויף א בעפרייאונג און האט זיך פון פריהער אנגעגרייט א רייכען קרבן, זאל ער דאס זיין דער קרבן? בשום אופן נישט. ער וועט אפילו איינגעהן אויף דער עצה פון הענריקען אין חתונה-האבען מיט דעם ערשטען בעסטען מיידעל. אבי אויסצומיידען אפילו דעם ערשטען סקאנדאל פון דעם שלאנגען-ווייב, ווען ער איז צוגעקומען צו דער עק-גאס אין וועלכער ס'האט זיך געפינען דאס הויז, וואו זיי האבען געוואוינט האט ער בעמערקט א גרויסע מענשען, וועלכע האבען צווישען זיך געשמועסט זשעסטיקולירענדיג מיט די הענד, פאר'ן טויער, וואו ס'האט געוואוינט סערגעי מאשקאוויטש, איז געשטאנען א טרמעקא עטקע, און ארום גרופען נייגעריגע מענשען.

מאקס איז געווארען בלאס און טויט, איהם האט זיך שטארק געוואלט וויסען וואס דא קומט פאר ער האט אבער זיך געשראקען צוצוגעהען צו דעם ארט. דאך האט ער זיך אנגענומען מיט מוט און איז שנעל צוגעגאנגען צו א גרופע מענשען, צווישען וועלכע ס'האבען זיך אויך געפונען עטליכע פון זיינע בעקאנטע.

— וואס קומט דא פאר, האט מאקס געפרעגט.

— מ'האט דא געפרעגט פון שוהמע, דעם סטודענט מארעק קריינין, וועלכען מען איז חושד אינ'ם ערמארדען נאסטיא מאשקאוויטש, די פאליציי האט איהם דא אהער געבראכט כדי איהם דא אויפ'ן ארט פון פערברעכער אויסצופארשען.

— זיי מאכען מיט דעם דאזיגען סטודענט צופיל קונצען, האט זיך ביי מאקסן ארויסגעאפט, פון מויל, ווער דארף אזעלכע אויספארשונגען? ס'איז קלאר אז ער איז דער מערדער און מיט דעם איז דער ענין ערלעדיגט.

— ס'איז נאך נישט אזוי קלאר, דאס קען מען נאך גארנישט וויסען, דאס וועט מען ערשט זעהן—

— איהר ווילט דערמיט זאגען, אז ס'עקזיסטירען נאך פערהאן אזעלכע מענשען, וואס גלויבען אז דער סטודענט קריינין איז אומשולדיג?

— ס'זענען פערהאן אזעלכע מענשען זעהר פיל.

— גאט צו דאנקען, אז אין דער פאליציי זענען אזעלכע מענשען נישט פערהאן. 3

— אויך אין דער פאליציי האט זיך איינער אנגערופען, זענען פערהאן אזעלכע וואס זענען איבערצייגט אז קריינין איז אומשולדיג און בכלל ווער ס'האט נאך דעם דאזיגען יונגעמאן געקענט דער מוז דאס אלבע זאגען.

— נישט קשה פון אנ'א עטליכקייט אין אנשטענדיגקייט, עפעס א קליינשטעטלדיגער בחור. א קאריעריסט, א משומד, וואס מ'קען שוין אנא אייגעם גלייבען.

— דאס האט איינעם מיט דעם אנדערען נישט צו טון, האט יעדער זיך איינגעעקשנט. ער קען זיך זיין א משומד, אבער וואס שייך זיין ערליכקייט און אנשטענדיגקייט קען פיל מענשען פאר איהם דעם קאפ אוועקגעבען.

— מ'דארף נישט קיינעמס קאפ ער וועט אליין זיין קאפ דערפאר געבען.

יעדער האט נאך אלץ נישט אפגעלאזען און נאכגעשריגען מאקסן:

— דאס וועלען מיר נאך זעהן, האבגעשעצטער הער.

מאקסן האט שטארק געקרענקט די חוצפה פון דעם אומבעקאנטען מענשען, וועלכער האט זיך איינגעעקשנט אז דווקא איז קריינין נישט דער מערדער, אבער פארוואס האט דער אומבעקאנטער אזוי דורכדרינגליך אויף איהם געקוקט און געוואלט איהם רייצען? פון דער צווייטער זייט האט ער זיך באלד געטרייסט און צו זיך אליין געזאגט:

— וואס פארא נאר איך בין? וואס ס'וועט מיר פערבייפליהען א פליג פאר דער נאז, נעהם איך דאס גלייך אן פאר א העלפאנט, באלד אינדערפריה איז דאס געווען מיט דעם בריף פון פעלא בארנשטיין, איך האב באלד געמיינט, אז די וועלט געהט מיר אונטער און איצט ווידער א נארישער צופאל, איך דארף דאך זיין צופרידען וואס די פאליציי נעהמט דעם ענין גאנץ ערנסט און זי פארשט איהר פון אלע זייטען. און מיטאמאל פליהט מיר עפעס פאר דער נאז, און איך פערליר שוין דעם מוט. איך בין נאך אנ'אלטער נאר.

(פארטזעצונג קומט).

גיט אכטונג אויף די קינדער!

א מיאוס קינדער-שפיל. — אנגעטרונקען זיך מיט עסיג

(2) אויף די טרעפען, אויף קילינסקעגא 225 האט זיך נעכטען א גרופע קינדער געשפילט אין ארפגליטשען זיך פון די טרעפען-פארענטשען.

אין א געוויסען מאמענט האט זיך די 9-יאהריגע אירענא זיגפריד אזוי אויסגעגליטשט, אז זי איז ארונטערגעפאלען פון פארענטש אויף דער שטיינערנער פאסאדזקע און זיך צובראכען דעם שארבען.

אין א שווערען צושטאנד האט פאגאטאוויע אפגעפיהרט דאס קינד אין אננא-מאריא-שפיטאל.

(2) צוהעלפענדיג דער מוטער ביי דער קיך, האט זיך געפעהרליך אפגעבריהט מיט קאכעדיג וואסער די 12-יעהריגע רעגינא באלצארזשאק.

פאגאטאוויע האט דאס קינד אפגעפיהרט אין אננא-מאריא-שפיטאל.

(2) אז טאטשי-מאמשי זענען ארויס פון שטוב, און דער 5-יעהריגער הערשעלע כארי (פיא-סעטשנא 17) איז געבליבען אליין אין שטוב, האט ער זיך, מחמת דורשט און נייגעריגקייט אנגעטרונקען מיט עסיג.

ס'איז צו איהם ארויסגערופען געווארען פאגאטאוויע.

פון יודישען טעאטער „סקאלא"

היינט, מאנטאג, די שטארק אויסגענומענע סענסאציאנעלע פיעסע אין 3 אקטען 2 בילדער פון קאלמאנאוויטש „צוליב א פרוי" מיט רעגינא צוקער און הערמאן פעניגשטיין אין די הויפטראלן.

העברעאישער קלאנג-פילם „דאס נייע ארץ-ישראל" איבערגע-טראגען אין קינא „ראקעטא"

פון נעכטען אן איז דער העברעאישער קלאנג פילם „דאס נייע ארץ-ישראל" אין קינא „ראקעטא" (שענקעוויטשא 40).

מיט'ן איבערטראגען דעם פילם אין אנ'אנדער קינא וועט דאס דאזיגע בילד דעמאנסטרירט ווערען אויך אין די אווענד-שעה'ן, און אזוי ארום וועט געגעבען א מעגליכקייט די אלע טיילען פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג צו בעוואונדערן די יודישע לייסטונגען און ערובערונגען אין ארץ-ישראל.

היינט אין די פוילישע טעאטערס

שטאטיש טעאטער: היינט 8.15 אוו. „שריי כינע".

קאפולארגי טעאטער: היינט 8,15 אווענד „דער אומשולדיג פערמשפטער".

רעווי - טעאטער „יאר": היינט 2 פארשטע-לונגען „אי, וויבער, וויבער". 8 און 10 אווענד.

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, דעם 19 דעצעמבער 1932

11.40 טעגליכער פרעסע-איבערזיכט. 11,50 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט. 11,58 צייט-סיגנאל. 12,10 גראמאפאן-פליטען. 1,20 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט. 3,10 קאמוניקאט פון עקספארט-אינסטיטוט. 3,15 ווירטשאפטליכער קאמוניקאט. 3,25 קאמוניקאציע-איבערזיכט. 3,50 גראמאפאן-פליטען. 4,25 לעקציע פראנצויזיש. 4.40 רעפעראט. 5,00 קאנצערט. 6,00 מוזיק. 7,00 פערשידענעס. 7.20 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, רעפערטואר פון די טעאטערן. 7,30 אודיציע. 7,45 ראדיא-פאעסיע. 8,00 אפערע פון גראמאפאן-פליטען, ראדיא-פרעסע, ספארט-בעריכט. 10,30 פאסט. 10,45 ציגיינער-ארקעסטער. 10,55 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט. 11,00 טאנץ-מוזיק.

• • •

אויסלאנד

8—ציריך - אפערע-„קארמען". 8,15—בודא-פעשט - קאמפאזיטארען-קאנצערט. 8,30-לאזאן—סימפאנישער קאנצערט. 9 — וויען - סימפאנישער קאנצערט. 9 — פאריז - אפערע. 9 — שטראסבורג-אפערע. טר. פון דער פאריזער אפערע. 10,15-בערלין - קאנצערט פון מאדערנער מוזיק. 10,20-דאווענטרי - רעפעראט וועגען ארבייטסלאזיגקייט פון מיניסטער מאקדאנאלד.

די פערזאמלונג פון דער האנדווערקער-באנק

איז נישט צושטאנד געקומען

(—) נעכטען איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון דער האנדווערקער באנק פאלודניאווע 4, פאר-זיצער פון דער פערזאמלונג איז געוועהלט געווארען ה' באום, באלד ביים אנהויב פון דער פערזאמלונג האט זיך אנטוויקעלט א ליידענשאפטליכער ויכוח וועגען דעם, צי די יעציגע מיטגלידער, וועלכע האבען אריינגעשיקט בריף אין דער באנק, אז זיי ווילען צוריק אויסגעצאהלט די פאיען, מעגען זיין אנוועזענד אויף דער פערזאמלונג.

נאך א דיסקוסיע פון 4 שעה איז בעשלאסען געווארען אפצולעגען די פערזאמלונג ביז ס'וועט קומען צו א הסכם וועגען דעם דאזיגען יורידישען ויכוח.

ראוט פון יודישע אקאדעמיקער לטובת דעם קרן קימת לישראל

ווי עס איז שוין בעוואוסט געמאלדען, ארדנען איין די היגע יודישע אקאדעמיקער-פערבאנדען דעם קומענדען זונטאג ד. 25-טען ה. ח. אין די שעהן דעקארירטע זאלען פון „הזמיר" א גראנדיעזען חנוכה באל לטובת דעם קרן קימת לישראל.

פון „אראראט"

היינט ווערט געשפילט 1 מאל

היינט ווערט געשפילט 1 מאל די הומאר-פולע, צעזונגענע און צעטאנצטע רעוויע, א. נ. „אין פינטשעוו טאגט שוין", אין וועלכער ס'נעהמט אנטייל דער גלענצענדער אנסאמבל פון „אראראט" מיט שיינע מרים, ליליאנא, מ. פעטערמאן, דזשיגאן, סטרוגאטש, בירנבוים. בערגמאן און דעם „אראראט"-באלעט.

די פארשטעלונגען גייען אדורך מיט עכטע, יוגענדליכע בראוואור און רייץ, און זייהען פרייד און געמיטליכקייט אין די הערצער פון די לאזער.

ראדיא - כראניק

ווי אזוי איז ענטשטאנען ראדיא?

עטליכע אינטערעסאנטע דאטעס און פאקטען

עס זענען אדורך טויזענדער יאהרען און די מענשהייט האט אפילו קיין אהנונג נישט געהאט, אז אין דער לופט געפינען זיך עלעקטרישע כוואליעס. עס זענען ערשט איניגע הונדערט יאהר פעריאד, ווי זיך געלערנטער ענגלישער פי...ער מאראדיי האט זיך אנגעהויבען משער צו זיין וועגען דער עקזיסטענץ פון די דאזיגע כוואליעס. ערשט אין יאהר 1865 האט עס דער בערימטער ענגלישער פיזיקער און מאטעמאטיקער דזשעמס מאקסוועל וויסענשאפטליך בעגרינדעט און מיט דער הילף פון ריין מאטעמאטישע אויסרעכנונגען דערוויזען, אז עס מוזען זיין עלעקטרא-מאגנעטישע כוואליעס.

דער איגענטליכער ענטדעקער אבער פון די דאזיגע כוואליעס איז געווען דער דייטשער פראפעסאר היינריך הערץ, וועלכער האט אין יאהר 1888 מיט דער הילף פון דעם אזוי גערופענעם אסצילאטאר אויפגעכאפט די דאזיגע כוואליעס. פון דעמאלט אן האט זיך די וויסענשאפט אנגעהויבען וואס אמאל מעהר בעשעפטיגען מיט די כוואליעס און עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז צווישען ליכט און עלעקטריע איז איגענטליך נישטא קיין שום אונטערשיד. דער אונטערשיד בעשטעהט נאר אין דער לענג פון דער כוואליע, וועלכע ווערט פונאנדער-געטראגען מיט דער הילף פון קאסטישען עטער.

וואס עס שטעלט איגענטליך מיט זיך פאר דער געהיימנישפולער עטער, ווייסט מען נאך געגוי ביז'ן היינטיגען טאג נישט. דער גרויסער איינשטיין, וועלכער האט אויפ'ן גרונד פון זיין אינשטיינ-בעליכער רעלאטיוויטעטס-טעאריע פון אנהויב ערקלערט אז קיין עטער איז איבערהויפט נישטא און אז דאס איז נישט קיין ריכטיגע השערה, קומט אבער ערשט צוריק צו דער איבערצייגונג, אז אין וועלט-רוים מוז זיך פארט „עטער אזעלכעס" געפינען.

די עקספערימענטען פון פראפעסאר הערץ האבען דערוויזען, אז מען קאן בעקומען עלעקטרישע ענערגיע אויפ'ן דראטלאזען וועג. דאס האט באלד אנגעשטויסען די געלעהרטע אויפ'ן געדאנק אויסצונוצען די דאזיגע כוואליעס אויף איבערצושיקען סיגנאלען כל זמן אבער עס איז נאך נישט געווען ערפונדען דער אפאראט, וואס זאל קענען אויפכאפען די דאזיגע כוואליעס, איז דאס פראקטישע רעאליזירען פון דעם געדאנק געווען אוממעגליך.

ערשט אין יאהר 1895 איז עס געלונגען דעם רוסישען געלעהרטען פאפאוו. דער איטאליענער מארקאני האט געמאכט אין דער דאזיגער ערפינדונג נאך א טריט פאראויס און איהם איז עס ענדליך געלונגען פראקטיש צו לעזען דאס פראבלעם פון איבערשיקען סיגנאלען אויפ'ן דראטלאזען וועג. זיין הויפטפערדינסט בעשטעהט אין דעם, וואס ער האט דער ערשטער אנגעווענדעט די אנטענע נישט נאר ביים אויפנעהמען די ראדיא-כוואלעס, נאר אפילו ביים ארויסשיקען. ער איז שנעל געקומען צו דער איבערצייגונג, אז די פארם און די גרויס פון דער אנטענע שפילען די וויכטיגסטע ראל ביים ארויסשיקען און אויפנעהמען פון די ראדיא-כוואלעס. נישט האבענדיג קיין געלט-מיטלען אויף פארטצוזעצען די עקספערימענטען, איז ער אלס 20-יעהריגער בחור אוועק קיין ענגלאנד און דא איז איהם געלונגען שוין ארויסצושיקען די ראדיא-כוואלעס אויף א שטרעקע פון גאנצע 30 קילאמעטער. ער האט זיך ארויסגעוויזען נישט נאר אלס גרויסער געלעהרטער, נאר אפילו אלס א זעהר פעהיגער סוחר. ער האט

געגרינדעט די „מארקאני-געזעלשאפט" און שנעל בעקומען דעם אויסשליסליכען מאנאפאל פון ראדיא אויף גאנץ ענגלאנד און איטאליען.

די גאלדענע תקופה פון ראדיא האט זיך אבער ערשט אנגעהויבען אין יאהר 1922. ביז דעמאלט איז נאר טעטיג געווען דער דראטלאזער טעלעגראף, מיט וועלכען מען האט געקאנט איבערשיקען די טעלעגראפישע מארז-צייכענס. אין יאהר 1922 איז ענטשטאנען די ערשטע ראדיא-טעלעפאנישע סטאנציע. דעם עולם איז דאס זעהר געפעלען און מען האט אנגעהויבען מאסענווייז צו קויפען ראדיא-אפאראטען. עס איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז די אמעריקאנישע פאבריקען זענען נישט אימשטאנד געווען צו שטילען דעם מארק און מען האט געמוזט מאכענווייז ברענגען ראדיא-אפאראטען פון איירארפא. דייטשלאנד האט געוואוסט ווי געהעריג אויסצונוצען די געשאפענע לאגע און זי האט באלד ענטוויקעלט א ריזיגע ראדיא-אינדוסטריע. אויך אין האלאנד האט מען שטארק געארבייט אויף דעם געביט און אין איער גאנצער וועלט האט זיך אנגעהויבען אן אמתער ראדיא-פיבער.

רעגיסטרירט אייערע ראדיא-אפאראטען — עס דראהט א הארבע שטראף

די לעצטע צייטען זענען די געריכטען פול מיט ראדיא-פראצעסען. אויפ'ן גרונד פון די פראטאקאלען, וואס די קאנטראלערען פון פאסט- און טעלעגראפען-אמט האבען צונויפגעשטעלט געגען די אזוי גערופענע „ראדיא-האזער" זענען זיי אנגעקלאגט געווארען אין געריכט פאר האבען א ראדיא-אפאראט אהן דער געהעריגער ערלויבניש און פאר הערען ראדיא, נישט אריינטראגענדיג פריהער דעם חדש-אפצאהל.

די געריכטען האבען לעצטענס פאר עובר זיין אויף די דאזיגע פארשריפטען ארויסגעגעבען זעהר הארבע שטראפען ביז 5000 זלאטעס און אפילו תפיסה. מיר ראטען די אלע פון אונזערע הערער, וואס האבען נאך נישט פערעגיסטרירט זייערע אפאראטען, זיי זאלען דאס נישט פערנאכלעסיגען און וואס שנעלער פערעגיסטרירען זייערע אפאראטען. פון אזא פשוטער פערנאכלעסיגונג קאן מען האבען פיל אונאנגענעהמליכקייטען.

אין ווארשא קאן מען פערעגיסטרירען דעם ראדיא-אפאראט אין פאסט-אמט אויף נאפאלעאן-פלאץ, אויף דער פראוויניץ אין יעדען פאסט-אמט. ביים רעגיסטרירען זיך, זענען נישט נויטיג קיין שום פארמאליטעטען אדער דאקומענטען, מען דארף בלויז אויספילען א בלאנקעט, וואס מען בעקומט פאר 1 זלאטע אין פאסט-אמט.

Dr. S. Kantor

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

וואוינט יעצט אויף

PIOTRKOWSKA 90, tel. 129-45.

נעהמט אן פון 8—2 נאכמיטאג און פון 4—9 אווענד. זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכם.

נאך וויענער ארט

ארטאפעדישער אנשטאלט

פראטעזען, גארסעטען, ארטאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאט-פוס-איינלאגען געגען פוס-שמערצען אלס נאך גיפס-אבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פיעטריקאווער 119, טעל. 281-81.

שנעלער אויסקויף פון

פאטענטען

און רעגיסטראציע-קארטען

אויפ'ן יאהר 1933 בעזארגט די ביורא

ב. מאן פיעטריק. 10

שייטלען מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען

צו ביליגע פרייזען

ביי ... ב. פארזשוצקא. קאמיענא 5

2-טער הויף. לעצטע אפיצינע 2-טער שטאק.

קיין געשפרעכען מיט די סאוויעטען

האט טראצקי איז קאפענהאגען נישט געפיהרט

טראצקי איז שוין אהיימגעקומען צו זיך אויפ'ן אינזעל פרינקיפא אין טערקיי. ווי ער האט איבערגעגעבען פאר א פארשטעהער פון דער אמעריקאנער פרעסע, איז ער זעהר צופרידען פון זיין רייזע קיין דענעמארק.

מיר האבען פערבראכט, דערצעהלט ער, 10 טאג אין קאפענהאגען, וואו איך האב געהאלטען א פארלעזונג וועגען דער אקטאבער-רעוואלוציע. דארט האב איך אויך געהאלטען אויף ראדיא א רעדע פון 20 מינוט, וואס איז טראנסמיטירט געווארען אין די פעראייניגטע שטאטען.

דאס איז מיין ערשטע רייזע פון זינט איך בין געקומען קיין טערקיי, ד. ה. זייט מעהר פאר 4 יאהר. איך מוז דערקלערען, אז די וויזע-שוועריגקייטען, וועלכע עס האט זיך אויסגעדאכט, אז עס איז גאר אוממעגליך זיי צו איבערוויינדען, זענען ביינעקומען געווארען לייכט א דאנק דער שנעלער און לאיאלער הילף פון דער טערקישער מאכט. שוין בלויז דער פאקט לייקענט אפ די קלאנגען, וועלכע האבען זיך פערשפרייט אין אויסלאנד און לויט וועלכע איך בין כלומרשט בעהאנדעלט געווארען דורך דער טערקישער רעגירונג אלס מלוכה-געפאנגענער. עס איז נישט אמת, אז איך זאל האבען געפאהרען קיין קאפענהאגען, כדי צו פיהרען געשפרעכען מיט די פארשטעהער פון דער סאוויעטישער רעגירונג. איבריגענס וואלט פאר וועלכע געשפרעכען געווען מעהר צוגעפאסט דער

באדען פון טערקיי, איידער פון דענעמארק. אבער די גאנצע מעשה איז נישט אמת. מיין רייזע האט געטראגען א ריין פריוואטען כאראקטער און האט נישט געהאט קיין פאליטישען ציל.

אויפ'ן פרינקיפא-אינזעל האבען מיר נאטיר-ליך איבערגעלאזט אונזער וואוינונג צוזאמען מיט דער ביבליאטעק, וועלכע איך האב רעקאנסטרו-אירט נאך דער שרפה אין יאהר 1931. דארט האב איך אויך מיינע מכשירים צו פאנגען פיש און צו פערגעהמען זיך מיט יאגד.

מיין רייזע וועל איך בעשרייבען אין א סעריע ארטיקלען און אין א בוך, וואס וועט איג-גיכען ערשיינען. דאס וועט זיין מיין בעשעפטיגונג אין די ערשטע וואכען נאכ'ן צוריקקומען א היים, איידער איך וועל צוטרעטען צו א מעהר וויכטיגער ארבייט, דהיינו, צו צייכענען א בילד פון דער אינטערנאציאנאלער פאליטישער און ווירטשאפטליכער לאגע. אינאיינעם מיט טייגע מיטארבייטער שטודיר איך איבער דעם דאזיגען ווערק שוין זייט א לענגערער צייט.

טעל. 213.84 „פילהארמאניע - זאל" טעל. 213.84

היינט, מאנטאג, 9 א זייגער אווענד **די לעצטע פארשטעלונג** פון דער זעהר שטארק אויסגענומענער פיעסע, וואס האט ארויסגערופען אויסערגעוועהנליכע בעגייסטערונג ביים ברייטען עולם. כדי צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע מאכען צו בעזוכען די לעצטע פארשטעלונג איז בעשטימט געווארען אויסערגעוועהנליך נידריגע פרייזען.

די בעקאנטע ארטיסטקע

אידא קאמינסקא

צוזאמען מיט איהר אנסאמבל הדסה האליטש, אסתר גאלדענבערג אין דער סענסאציאנעלער פיעסע פון דער אויטארקע Morozowicz-Szczepkowskiej

„מיר פרויען" (מאניקא'ס איבער-לעבענישען).

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

היינט פרעכטיגע פרעמיערע!

„אורטייל פון ים"

מעכטיגע דראמע פון מענשליכע לײדנשאפטען אינטער'ן נאמען: גרויסע ליבעס=עפאפיי

פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער. אנהויב אין געווענליכע טעג 4.30 נאכמיטאג, זונטאי—12.30 בײטאג. הנחה=בילעטען וענען גילטיג

גרויסער יום=טוב=פראגראם: „לילי־אבקא וויל זיך גט'ן"

Lekarz-Dentysta

M·Kaniewska

Zawadzka 6.

נעהמט אן פון 10—1 מיטאג און פון 3—7 אווענד

ייטצעס

פאר גראמישע אנשטאלטען דרוקערייען און פערלאגען עמטלען

דיטויפאגראפישע איידישע ציינקאגראפיע און לאדן

ציטיקאַגראַפּ

104

טעל.: 241-24

„געלונקס"

Dr. med. **L.Berman**

צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07.

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוואכע בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—8 אווענד, זונטאג פון 9—1 בייטאג.

פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

א גרויסע זוניגע שטוב מיט 2 פענסטער אין דער געגענד פון דער אלטשטאדט זאפארט צו פער-דינגען. צו ערפאהרען אין אדמ.

5345

Oryginalny

אכטונג!

נאט'ץ-ביכלער בלאקן

(ספעציאליטעט)

אויטאבלאקן, ראדבלאקן, מעטאל-בלאקען 500 נייעסטע מוסטערן

פון 70 גראשן

znak fabr.

NIEMEŃSKA FABRYKA Grodno

(בעשאנקט מיט א גאלדענעם מעדאל)

Sklep w Łodzi, Piotrkowska 49

telefon 106-33.

די ה"ה גנבים, וואס האבען ביי מיר צוגע-נומען פון דער וואוינונג פיאטריקאווער 83 א וואליזע מיט דאקומענטען, וואס האבען פאר קיינעם קיין ווערט נישט, בעט איך צו פערשטענדיגען זיך טעלעפאניש 119-43. בעלוינונג און דיסקרעציע געזיכערט.

5341

יעדער איינציגער

האט זיך איבערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 00=191.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

צו אלע פאליסען-בעזיצער!

די אלע, וועלכע האבען דורך מיר רעגיסטרירט די רוסישע פאליסען און האבען שוין בע-קומען אויסגעצאהלט, ווי אויך די אלע, וועלכע צאהלען פאליסען און האבען צוליב סיבות אויפגעהערט צו צאהלען, קענען זיך ווענדען ווענען אלע ארט אינפארמאציעס, וועלכע ווערען ערטיילט בחנם טעגליך פון 9—11 צום אסעקורירציע-אינספעקטאר

ח. קאנסער, קאמיענא 9, טעל. 175-88.

בעמערקונג: איך נעהם אויך אן אסעקו-ראציע פאר פייער און גנבות אויף וואוינונגען, אוטאס אין שויפענסטער.

4946

ווארפט נישט אוועק קיין אויסגעבראכטע לאמפען!

ווייל פאר יעדע אלטע זשארובקע בעקומט איהר צוריק א גאראנ-טירט לאמפעל געגען צוצאהלונג

— א העלפט פון פרייז. —

מ. זענדעל וואלנאשטש פלאץ 9

(פראנט-נעווע"ב), רוג נאווא מיעסקא.

איך קויף אלטע זשא בקעס יעדען קוואנטום

אויטאגענישע שווייסונגען מעטאל-בעארבייטונגען שלאסעריי-ארבייטען מאשינען-מיילען

פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

Dr. med **REICHER**

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען

נעהמט אן פון 5 — 8 אווענד.

זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

Dr. med. **Haltrecht**

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5—9 אווענד. זונטאג פון 10—1 בייטאג.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע פרייזען

א אינטעליגענטער יונגערמאן,

40 יאהר אלט, אהן פא-מיליע מיט א שעהנער האנדשריפט זוכט בעשעפ-טיגונג צו וואס עס זאל נישט זיין פאר א קליינעם געהאלט. געפל. אפערטען צו ריכטען אין אדמינ. אונטער ליטערע „L. P."

קאראקולענעס

א לאפענעס, א פיושמאוו-צאווע און א זשרעבא-קאווע פעלטען פערקויף איך געלעגענהייטליך.

האטעל „מאנטיפעל" זאכאדניא 45, צימער 17

Dr. med. **W. Eychner**

טעל. 134-72

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף הילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך הערט גרויס זיך ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאפ און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גוטע הייל בעהאנדלונגען אויסגעצייכנט דורך הרויע פראפעסארען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר

דאקטאר בראכירורגישער בעוויזען זיכער דעם שוערסטען און געפעהר-ליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייסטונגען מיט הייל-וארקעטען און פאר ריספען פאר פערקרומטע פיס און פלאט-פיס ספעציעלע איינריכטונגען אין די שוך קינסטליכע גוטע פיס אין הענד, גוטע וואסען, פאר די גרעסטע קראנקע אורען. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אומבע-דינגט נויטיג. די פאלגענדע האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בעראנעש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מען נעהמט אויך אן פערזענליכע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער הארציגסטען דאנק דעם ה' ד"ר. י. ראפאפארט, ספעציאליסט פון דער הייל-ארטאפעדיע, אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פאר זיין אפגערוהיגע ארבייט ביי אונזער 17-יעהריגע טאכטער. א דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט האט מיין טאכטער פערלאזט דאס בעט און האט צוריקבעקומען קראפט און דער פערצוויפלונג אין אונ-זער לעבען פערשוונדען.

די עלטערן

Ignacy i Marja Bartoszewscy

Łódź, ul. Napiórkowskiego 172.

בוכהאנדלונג נ. בערלינסקי

לאדז, אלט-שטאט 12.

חודש פונם יודישען בוך, ארגאניזירט לויט דער איניציאטיוו פון יודישען פען-קלוב אין פוילען

אין דער ביליגער רשימה געהען אריין העכער 1000 פון די בעסטע ביכער, די וויכטיגסטע ווערק פון דער יודישער און וועלט-ליטעראטור פון די בעדייטענדיגסטע פערלאגען. הנחה ביז 90 פראצ.

קומט און זעהט אדורך די רשימה פונ'ם ביליגען ביכער-פערקויף און איהר וועט זיכער עפעס קויפען.

אלע ביכער זענען צו בעקומען אויך אין פראכט-באנד צום פרייז פון 1.50 גילדן.

קליינע פאדאטקעס!!!

וועלען צאהלען פון נייי-יאהר אן סוחרים, וועלכע וועלען פיהרען האנדעלס=ביכער. איך פיהר שוין פיל יאהר ביי איניגע פירמעס האנדעלס-ביכער, וועלכע ווערען קאנטראלירט און שטענדיג פון סקארב אנערקענט און די פירמעס צאהלען פאדאטקעס לויט די ביכער. איבערדעם דארפען סוחרים, וועלכע ווילען פון נייי-יאהר איינפיהרען ביכער, זיך ווענדען צו מיר. מיט אכטונג

ג. גרינבוים, קאנסטאנטינער 46

לינקע אפיצינע, 1-טער שטאק.

Dr. med. **NIEWIAŻSKI**

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. **HELLER**

ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע קראנקהייטען און מענער שוואכע האט זיך איבערגעצויגען אויף

טראוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אווענד, פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

„SANATO"

כירורגיש=וועגנעריז-אנשטאלט

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועגנעריז-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. איינער. ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מע רייטלער-קוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאכאוו כירורגישע אפטיילונגפון ד"ר מעד. מ. סאנטאר.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.

קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.

— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען.

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען

וויזיט 3 זל.

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען

נעהמט אן די דרוקעריי פון

„נייעם פאלקסבלאט"

די קלעפסידרעס ווערען אויסגעפערטיגט אין משך פון 1 שעה

און פונאנדערגעשיקט איבער דער שטאט.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט—18 גר.	פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר.	אין דער זייט	8 שפאלטען
אין טעקסט—40	—60	4	
נאכ'ן טעקסט—12	—18	8	

אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען 20 גר. א מ/מ (אין דער 8 טע שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:

אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

צאהלען, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טער מין פון די אנאנסן איז דער פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך. די אדמינ. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.